

ISSN

0463-6309

motaris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1978

3

gegužė
birželis

T U R I N Y S

M. Kulbokienė	M. Piaseckaitė - Šlapelienė	2
J. Vaičiūnienė	Amžinasis pažadas (eil.)	5
N. Norkienė	Krištolinis varpelis	6
A. Dumbrienė	L.K. visuomeninėje veikloje	7
S. Vilkauja	Gėlės mūsų poezijoje	10
Z. Tenisonaitė	Miniatiūros	13
P. Gaučys	Šeima ir moteris Kinijoje	15
• Knygos	Dail. A. ir A. Tamošaičiai	17
• Moterys pasaulyje		19
• Sveikata	I. Malėnas — Skiemenų metodas	22
• Madų ir grožio pasaulis	V. Vaisiūnienė — šimtamečiai	24
• Šeimininkų kampelis	Veda I. Kairienė	25
	Veda L. Murauskienė	26

ILIUSTRACIJOS

V. Kairiūkštis	Motina	1
V. Mackevičius	Vilnius	4
D. Tarabildienė	Motina	6
D. Tarabildienė	Vaza	14
J. Daniliauskienė	Karpiniai	17

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1978 m. Nr. 3 (123)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė, A. KUOLIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.
Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1978. No. 3 (123)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1978

3 (123)

MOTINA

V. Kairiūkštis

ŽYMIJOI VILNIAUS KULTŪRININKĖ

MARIJA

PIASECKAITĖ - ŠLAPELIENĖ

VERONIKA MAMINSKAITĖ - KULBOKIENĖ

Vilniečiai gerai prisimena Šv. Jono g. nr. 13 buvusį Lietuvos knygyną ir jame per keturiasdešimt metų visad maloniai patarnaujančią to knygyno steigėją ir savininę Mariją Piaseckaitę - Šlapelienę. Ji buvo viena iš nedaugelio, praleidusi ilgą ir turiningą savo gyvenimo amžių mylimajame Vilniuje. Nelengvi buvo tie gyvenimo metai, pilni daugybės išgyvenimų: karo audrų, okupacijų, priespaudos, persekiojimų, įvairiausių pavojų, vargo ir bado. Nepaisydama sunkių gyvenimo sąlygų, ji buvo nuolatinė Vilniaus lietuvių kultūrinio gyvenimo dalyvė, lietuviškų knygų leidėja, bei jų skleidėja — platintoja. Vilnius kaupia visus jos išgyvenimus, netikėtai vargų ir liūdesio dienas, bet ir našaus sėkmingo darbo, jos džiaugsmo valandas. Ji mylėjo Vilnių labiau už viską, ištikima jam buvo visą savo gyvenimą, niekur iš jo nepasitraukdama išgyveno jame beveik 97 metus. Ir amžinajam poilsui atgulė Rusų kapinėse, šalia savo vyro kalbininko dr. Jurgio Šlapelio (miręs 1941. III. 17).

Marija Piaseckaitė - Šlapelienė gimė Vilniuje 1880 birželio 5 d. Ligi 1909 m. gyveno tėvų namuose Saracėnų gatvėje Nr. 16. Nuo 1909 iki 1926 m. gyveno savo namuose, jai tėvų pastatytuose Saracėnų g. Nr. 18 (tie namai išlikę iki šių dienų) ir nuo 1926 iki gyvenimo pabaigos 1977 balandžio mėn. 4 d. Didžiojoje g. Nr. 16.

Marijos tėvas Jonas Domininkas Piaseckas, bajorų kilmės, nuo Širvintų, 1863 m. sukilimo dalyvis, netekęs artimųjų ir turto atkilo į Vilnių, vertėsi namų statyba. Motina — Eleonora Vaitiekauskaitė — namų šeimininkė, išaugino septynerių vaikų šeimą. Tėvai buvo sulenkėję lietuviai, ir

MARIJA PIASECKAITĖ - ŠLAPELIENĖ (1880-1977)

Marija vaikystėje kalbėjo lenkiškai, lietuvišku žargonu. Tėvai stengėsi savo vaikus išmokslinti. Marija baikė 4 kl. Vilniaus miesto mokyklos, vėliau mergaičių gimnaziją. Marijos du broliai buvo inžinieriai. Marija turėjo gerą balsą — sopraną ir 1897 m. pateko į Šv. Rapolo bažnyčios chorą. Toje parapijoje vikaravo veiklus lietuvis kunigas Juozas Ambraziejus. Per jį Marija suėjo į pažintis su lietuvių visuomene. Pajutusi to meto kovą dėl lietuvių spaudos, pradėjo mokytis lietuvių kalbos ir laipsniškai įėjo į lietuvių kultūrinę ir visuomeninę veiklą. Dalyvavo visuose tuo metu Vilniaus lietuvių renginiuose: vaidinimuose, choruose, paskaitose, vakarėliuose bei šokiuose. Susipažinusi su užsienyje leidžiama lietuvių spauda ir sunkumais ją platinti, Marija ėmėsi ir šio darbo. Jau 1902 m., pramokusi lietuvių kalbos, rašė korespondencijas iš Vilniaus į Tilžęje ėjusias "Naujienas", pasirašinėdama "Panerių Varna". Nuo 1903 m., rekomenduojama J. Šaulio, pradėjo lankytis pas Gabrielę Petkevičaitę - Bitę Puziniškyje, kur jai atsivėrė nauji pasauliai, pažintys su rašytojais, veikėjais. Atostogų metu tvarkė G. Petkevičaitės biblioteką, viešąją ir slaptąją — atokiau pušyne, kur po me-

džiais skardinėse dėžėse buvo slapstomi rusų valdžios draudžiami raštai. Ir vėliau iki rašytojos mirties palaikė su ja ryšį.

Po 1905 m. carui pralaimėjus karą su Japonija, atslūgus priespaudai, sustiprėjo lietuvių tautinis bei kultūrinis judėjimas. Gavus valdžios leidimą, pirmą kartą Vilniuje viešai pastatytoje Keturakio komedijoje „Amerika pirtyje“, Marija Piaseckaitė vaidino vyriausią Agotos vaidmenį; ji dainavo M. Petrausko Vilniuje suorganizuotame chore ir M. K. Čiurlionio vedamame chore; 1904. VIII. 28 d. M. Petrausko „Kaminkrečio ir malūnininko“ opere-tėje atliko svarbiausią Teklės vaidmenį; 1906. X. 24 ji dainavo pagrindinį vaidmenį pirmoje lietuvių M. Petrausko sukomponuotoje „Birutės“ operoje su Kipru Petrausku. Jos vaidyba ir balsas buvo gerai vertinami ano meto spaudoje ir buvo siūlyta studijuoti dainavimą. Tačiau Marijai buvo skirti kiti, knygininės — gyvenimo keliai. 1904 ji buvo pakviesta į Jono ir Petro Vileišių steigiamą „Vilniaus Žinių“ knygyną vedėja. Čia ji turėjo organizuoti lietuviškų spaudinių: knygų, žurnalų, laikraščių, paveikslų, atvirukų ir kt. gabenimą iš visų vietinių ir užsieninių leidyklų. Šis darbas jai sekėsi. Čia ji pažino daug lietuvių veikėjų, rašytojų, knygų leidėjų, spaudos platintojų — knygnešių, knygų pirkėjų, kurie nuolat lankydavosi knygynė. Esant tuo metu dideliame knygų poreikavimui, Marija turėjo daug darbo, tačiau tas darbas jai buvo įdomus ir labai naudingas ateičiai.

1905 rugsėjo 4 d. Marija Piaseckaitė, susitukusi su Jurgiu Šlapeliu, Maskvos universiteto medicinos fakulteto paskutinio kurso studentu, nusprendė įsteigti knygyną savo vardu. Gavę Vilniaus gubernatoriaus leidimą, 1906 m. vasario 6 d. knygyną įkūrė Šv. Jono g. Nr. 13. Knygyno steigėjai buvo: Marija Piaseckaitė - Šlapelienė, Jurgis Šlapelis ir Elena Brazaitytė. Jauni knygyno steigėjai buvo idealistai, kad ir be didesnio kapitalo, tačiau su jau įsigyta knygyno vedimo patirtimi, susirišo su leidyklomis ne tiktai savame krašte, bet ir užsieniuose. Vilniuje jau tuo metu veikė kelios bendrovės knygoms leisti: „Šviesa“, „Aušra“, „Ateitis“, daug knygų gaudavo iš Tilžės, susisieki su A. Olševskio leidykla Čikagoje, su ja vėliau turėjo daug prekybinių mainų. Taip pat ir kiti Amerikos knygynai ir laikraščių redakcijos siūsdavo savo leidinius. Visi siuntė savo leidinius skolon arba mainais. Knygų poreikavimas, atgavus spaudos laisvę, buvo didelis. Buvo organizuojamas jų platinimas. 1904 m. M.Š. buvo viena iš steigėjų „Lietuviškųjų knygynėlių draugijos“, kuri sukomplektuodavo knygų bibliotekėles ir siūsdavo jas į numatytas vietas. 1907 m. rusų valdžiai uždarius minėtą draugiją, jos veikla buvo perkelta į Šlapelienės knygyną ir toliau tęsiama. Buvo sudarinėjami ir leidžiami knygų, periodikos, muzikos, paveikslų, albumų, atvirukų ir kitų leidinių katalogai (1906, 1910, 1913 m.), kurie buvo, tarsi, ano meto bibliografija. Šlapelienės knygynas buvo lyg laivelis audringoje

jūroje, visos politinės audros atsimušdavo į jo sienas, ėjo dažnos kratos, suėmimai, knygų bei kitų spaudinių konfiskavimai. Po 1906 m. kratos knygynė buvo policijos jieskomas J. Šlapelis, laimei, tuo metu gyvenęs Maskvoje, bebaigęs medicinos studijas. 1906 m. E. Brazaitytei išėjus į „Naujosios gadynės“ redakciją, M. Šlapelienei vienai teko tvarkyti knygyno reikalus. Sugrįžus vyrui, buvo plečiamas knygyno darbas. Sudaryta skolinamasis knygynėlis, kuris veikė visą knygyno gyvavimo laiką, papildomas vis naujomis knygomis. Didelė paklausa buvo teatro ir muzikos veikalų. Imta rūpintis ir knygų leidimu. 1907 išleista Žemkalnio melodrama „Birutė“, 1908 St. Matulaičio „Trumputė Lietuvos istorija“, 1909-1910 m. P. Bendoriaus ir P. Daugirdo „Aritmetikos uždavinynas“, Defoe „Robinzono gyvenimas ir jo nelaimės“ kelios laidos (1907, 1914, 1925), K. Donelaičio „Metai“, J. Basanavičiaus „Iš krikščionijos santykių su senovės lietuvių tikyba ir kultūra“ ir kiti raštai, J. Šlapelio parengti žodynai, Žemaitės, J. Biliūno ir kt. raštai, mokykloms vadovėliai. Ypač 1915-18 vokiečių okupacijos metais pradėjus kurti lietuvišką mokyklą, joms reikėjo parūpinti lietuviškų vadovėlių. Lietuvių Mokslo Draugijos paruošti vadovėliai buvo skleidžiami per M. Šlapelienės knygyną. Tuo laiku tai buvo vienintelis knygynas Lietuvoje, aprūpinęs visos Lietuvos mokyklą lietuviškomis knygomis, vadovėliais ir net rašomąja medžiaga. Daugelis š. knygyno išleistų knygų bei vadovėlių buvo vartojami ne tiktai okupuotos Lietuvos mokyklose, bet ir nepriklausomoje Lietuvoje per visą nepriklausomybės laikotarpį.

Ne tiktai knygų, bet ir periodinės spaudos š. knygynė buvo galima nusipirkti ir užsiprenumeruoti. Plačiai buvo palaikomi ryšiai su knygų leidėjais, pardavėjais, knygų platintojais. Žymų vaidmenį knygų platinime turėjo knygnešiai, vėliai „karabelninkai“, perkupčiai, prekiaudami prekymečiuose, bei mugėse. Š. knygynas Vilniuje buvo visų lietuvių užiegos vieta. Retas kuris inteligentas, moksleivis, studentas ir eilinis Vilniaus krašto lietuvis aplenkdamas šį knygyną. Ilgas darbo valandas nuo 8-9 v. ryto iki 7 v. vakaro M. Š. budėdavo knygynė, kartais pasikeisdama su savo vyru dr. J. Šlapeliu. Betgi vyrą mobilizavus 1914 į Pirmąją Pasaulinę karą M. Š. liko viena su trimis mažais vaikais ir senais tėvais pavojuose ir varge, tačiau knygyno neapleido. Sutriko darbai, prekyba, nutrūko ryšiai, jokio knygų poreikavimo, įvesta karo cenzūra. M. Š. kiek galėdama laikėsi knygynė, kur žmonės užeidavo kitais informaciniais reikalais. Karo maišatyje daugelis išvykstančiųjų atnešdavo savo knygas apsaugai į M. Š. knygyną arba palikdavo raštelius, kur galima jų knygas atsiimti. M. Š. apsisprendė niekur nejudėti iš Vilniaus, ji liko savo poste — knygynė. 1915 m. rugsėjo pradžioje užėmus Vilnių vokiečiams, prekyba truputį pajudėjo. Vokiečių kariai pirkė knygynė Vilniaus vaizdus ir siuntė saviesiems į Vokietiją. Vėliau

VILNIUS

M. Š. knygyną užgulė dideli darbai, kai besikuriančias lietuvių mokyklas reikėjo aprūpinti knygomis ir rašomąja medžiaga. Prasidėjus Vilniuje prieš vokiečius pasipriešinimo akcijai, buvo kratų ir suėmimų. 1917 sausio 12 d. po kratos knygynė ir namuose M. Š. buvo suimta ir įkalinta Lukiškių kalėjime, bet po keturių dienų paleista. Karo pabaigoje besikeičiant valdžioms, vienu laiku lenkai reikalavo užleisti jiems knygyno patalpas, bet M. Š. neišsigando ir negalvojo kraustyti.

Po I Pasaulinio karo įsigalėjus lenkų valdžiai Vilniuje, daugelis išvyko į laisvą Lietuvą jieškoti geresnių gyvenimo sąlygų. J. M. Šlapelių šeima liko ištikima Vilniui, plačiai įsijungusi į kultūrinę, švietimo ir visuomeninę veiklą. Nelengva buvo prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų. Nutrūko ryšiai su Lietuva. Lyg geležinė uždanga atskyrė visą lietuviškąjį Vilniaus kraštą. Tuoju po karo besikuriančioms lietuvių mokykloms reikėjo vadovėlių ir kitų knygų. M. Š. stengėsi nupirkti lietuviškas knygas iš besilikviduojančių knygynų: „Svyturio“ b-vės, Vilniaus Valstybinio knygyno, Žavazkio lietuviškų leidinių skyrių ir kt. Buvo jiekoma lietuviškų leidinių ir Vilniaus antikvariatuose. Sunku buvo išlaikyti knygyną lenkų okupacijos metais, nes valdžia uždėjo neproporcingai didelius mokesčius ir jo veikla buvo labai varžoma, neleidiama palaikyti normalių ryšių su Lietuva. Pradžioje gabenta iš Kauno slaptais keliais, o nuo 1924 m. buvo gaunami leidimai knygas vežti pro Vievį. Tačiau tas knygas reikėjo pateikti lenkų cenzūrai, kuri daug knygų konfiskavo, ypač tų kur buvo minimas lenkų okupuotas Vilnius ar Vilniaus kraštas. Vėliau pasunkėjus šiam gabenimui, buvo susi-

siekama per Latviją, Vokietiją. Iš kitos gi pusės Vilniuje išleisti mokyklų vadovėliai ir kitos knygos buvo siunčiama į Lietuvą. Vėliau lenkams vykstant lietuvių represijas Vilniaus krašte, buvo uždrausta mokykloms naudoti Lietuvoje išleistus vadovėlius ir kitas knygas.

M. Š. palaikė ryšį su Lenkijos ir kitų kraštų užsienio leidyklomis. Po didelių pastangų 1937. X. 15 J. M. Šlapelių knygynas buvo priimtas į Lenkijos knyginkų sąjungą. Bet netrukus užgulė nauji smūgiai. Jau praeityje daug kartų įvairių okupantų rusų, vokiečių, ypač lenkų M. Š. buvo tardoma, jos knygynė ir bute daromos kratos: 1906. XI. 20, 1912. III, 1914, 1916, 1923. XI. 21, 1926. VII. 18, 1928. XI. 24, kelis kartus būdavo areštuota, traukiama į teismą, grasinama ištėrimu, už tariamą nelegalios spaudos laikymą bei platinimą. 1936 m. buvo pradėtos represijos prieš lietuvius, norint paralyžiuoti visą Vilniaus krašto lietuvių kultūrinį gyvenimą, buvo likviduojami ne tik lietuvių kultūrinių organizacijų skyriai, bet ir jų centrai. Atėjo eilė ir J. M. Š. knygynui, 1938. II. 1 - II. 28 daugiau kaip mėnesį trukusi krata knygynė ir namuose sukėlė didelį triukšmą. Lenkų laikraščiai provokuojamai aprašinėjo tariamus knygyno sandėlius ir požemius, kur rasta labai daug priešvalstybinės medžiagos, išvežta keli sunkvežimiai įvairios literatūros. Po to gavo pranešimą apie baudžiamosios bylos sudarymą Marijai ir dr. J. Šlapeliui už „priešvalstybinės literatūros platinimą, siekiant atplėšti Lenkijos teritoriją ir prijungti ją prie Lietuvos . . .“ Tuo pat laiku buvo vykdomos kratos daugelio veiklesnių lietuvių namuose. Tai patyrė ir šio straipsnio autorė, tuo

metu Vilniaus universiteto studentė. Po kratos, kur jokios priešvalstybinės spaudos nerasta, kitos dienos Vilniaus lenkų dienraščiai skelbė, kad „iš V. Maminskaitės buto, Polocko g. Nr. 20 buvo išvežta visos sunkvežimio nelegalios spaudos“. Jau 1938 m. vasario 12 d. „Przegład księgarski“ paskelbė, kad M. Šlapelienės lietuvių knygynas išbrauktas iš lenkų Knygininkų sąjungos. Vilniuje tuo metu vyko vadinamieji „pogromai“ — demonstracijos. Eisenos žygiuodamos gatvėmis, pro knygyną, šaukė „na Kowno, na Kowno!“... Š. knygyno didžiulę sieną demonstrantai aplipdė įvairiais priešlietuviškais šūkiais. Baugu buvo tuo metu lietuviui būti knygyne ar gatvėje. Po Lenkijos ultimatumo Lietuvai represijos atslūgo. Tačiau M. ir J. Šlapeliai buvo kviečiami pas tardytojus, jų byla vyko, ir jiems grėsė didelė bausmė už „priešvalstybinę“ veiklą. 1939 m. rudenio pradžioje II Pasaulinis Karas sugriovė sienas, nutraukė bylas ir atidarė apie metus buvusius užantspauduotus M. Š. knygyno sandėlius. Karo metais keičiantis valdžioms, nepaisydama daugybės išgyvenimų M. Š. išlaikė knygyną iki paskutinios okupacijos. Pagal komunistų potvarkius draudžiančius privačiai prekiauti, pradėta vykdyti knygyno nacionalizacija, ir nuo 1945 m. M. Š. jau negavo leidimo prekybai. Sutvarkiusi knygyno knygų fondus, 1949 m. Marija Šlapelienė atidavė juos Lietuvos TSR Knygų rūmams.

Kad ir sunkiose sąlygose, M. Š. knygynas per 43 savo gyvavimo metus buvo sukaupęs daugybę įvairiausių, jų tarpe retų ir vertingų knygų. Tai buvo ne tik lietuviškų knygų leidimo ir platini mo įstaiga, bet taip pat ir reikšmingas kultūros centras Vilniuje, kur lietuvių visuomenė galėjo įsigyti retesnių, sunkiai begaunamų knygų.

1931 m. švenčiant knygyno 25 m. sukaktį, knygyne buvo surengta senoviškų leidinių parodėlė, kurios lankytojai galėjo įsigyti retesnių, lietuviškų leidinių. 1933 m. M. Š. gavusi kvietimą iš Čekoslovakijos atsiųsti Vilniuje išleistų knygų į Prahą rengtą Pabaltijo tautų knygų parodą, ji pasiuntė apie 50 ne tik retesnių ir gražiau išleistų knygų, bet ir įvairių Vilniaus miesto paveikslų ir albumų.

Nuo pat jaunystės įsijungusi į lietuviybės darbą, M. Š. per ilgą savo gyvenimą buvo daugelio lietuviškų organizacijų narė: nuo 1908 m. priklausė Žiburėlio d-jai, 1909 m. Rūtos d-jos valdybos narė, įlgametė Vilniaus Lietuvių labdarybės d-jos narė, priklausė Lietuvių Mokslo D-jai, Vytauto D. gimnazijos tėvų komitetui ir kt.

Nors M. Š. darbuose daug talkino jos vyras, tačiau ji pati buvo atsakingoji knygyno vedė, tvarkytoja ir turėjo atlaikyti agresyvių okupantų puolimus. Be savųjų darbų, M. Š. buvo nuolatinė talkininkė savo vyro kalbininko dr. J. Šlapelio žodyno rašymo ir leidimo darbuose.

Šalia visų kultūrinių bei visuomeninių darbų M. Š. neapleido ir savo šeimos pareigų. M. ir J. Šlapeliai išaugino ir išmokslo dvi dukteris ir sūnų.

Laimutė Elena Vilniaus universiteto teisių magistrė ištėkėjusi už Lietuvos diplomato d-ro K. Graužinio, Gražutė Marija Sirutienė kalbininkė filosofijos magistrė (ji palaidojusi motiną, sutvarkė didelį jos kultūrinį palikimą), sūnus Skaistutis dipl. inžinierius - architektas (baigęs Vytauto D. Universitetą Kaune, miręs 1961. IV. 8 Čikajoe).

Praleidusi visą gyvenimą Vilniuje, Marija Pia-seckaitė-Šlapelienė buvo nuolatinė Vilniaus lietuvių visuomeninio gyvenimo dalyvė ir daugybės įvykių liudininke. Turėdama gerą atmintį, ji rašė atsiminimus, kuriuose ryškiai atspindi anų laikų gyvenimas. Ji paliko gilų ir reikšmingą įnašą Vilniaus ir Lietuvos kultūros istorijoje.

JUOŽE VAIČIŪNIENĖ

AMŽINASIS PAŽADAS

*Tu gyvą žemę, kaip ruginę duoną, laužai,
Prieš saulę tekančią tautoms išdalini,
Kad brėstume skirtingi, amžinai jauni,
Kad sutemas sugertų vakariniai laužai.*

*Ir mums atlaužei vešlų grumstą, ne per mažą,
Įspėdamas netrupinti ir nebarstyti —
Pasvert vidudienį, kas vakarą, kasryt
Jo derliaus prakaito kiekvieną lašą.*

*Tavo teisingo žodžio pažadu tikėję,
Kaip gimstančia aušra iš džiaugsmo ir skausmų,
Išgirdom grįžtančius aidus varpų linksmy
Per užaujančią vasarį vėją.*

*Ar ne tą patį užesį išgirst pakaktų,
Kad paukštis ore, briedis Neringoj būtų saugus,
Auksinį pėdą rišdams Nemuno žmogus,
Balandžiai vakaro pastogėje ant laktų?*

*Žinojau ir dabar žinoti nepaliauju, —
Ar kruvina, žalia, išdegus, apsnigta, —
Ta žemė man rašyta, brangiai atpirkta!
Svečios šalies piaulais smilkstu, sava keliauju:*

*Nes įkvėpei ir medyje, ir geležyje
Tu savo rūpestį prie kelio jos veide.
Tie pats ženklai užantspauduotam pažade
Kasdien prieš saulę tekančioje žemėje atgyja.*

KRIŠTOLINIS

VARPELIS

N. LABANAUSKAITĖ - NORKIENĖ

Laikau savo rankose mažą krištolinį varpelį. Nebežinau, kaip jis pas mus atsirado. Toks, trapus jis atrodė ir toks skambėjimas, kai palieti, lyg muzika krištolinės mažos širdelės. Aš nelaikiau jo tarp visų indų — jis nepritiko. Jis būtų tikęs turtinguose namuose, šalia puikių gėlių ir žvakių šviesos, kuri išviliotų jo spindulius ir jais žaistų. Bet čia paprastam, dulkėtam senam name jis netiko. Aš pradėjau galvoti, ar nepadovanoti jo kam nors, ar nesuteikti jam daugiau prasmės. Bet aš negalėjau su juo skirtis, kaip negaliu nustoti norėjus matyti mylimą žmogų net tada, kada jam yra įkyrėjęs tavo veidas, ir jis tau pasako, kad padaręs klaidą tave pasirinkdamas. Visi daro klaidų, ir varpelis pasiliko.

* * *

Motina gulėjo mirties patale. Daktaras praleido nemigo naktį ir buvo nekalbus. Vėliau išskubėjo nusiprausti ir pavalgyti pusryčių. Žadėjo vėl greitai grįžti. Man sukosi galva, nemigas ir rūpestis per porą paskutiniųjų dienų buvo pakirtęs jėgas. Dar šiandien turiu dirbti ir negaliu atsisakyti, nes reikia ten būti. Sėdėjau prie motinos lovos ir žiūrėjau į giliais šešėliais pajuodusias akis. Nejaugi tos mėlynos akys, kadaise deimantais žibėjusios, turi užgesti? Ne, tai tik laikinai, kaip juodas debes virš gražiojo jos tėviškės ežero. Nieko daugiau. Ji pasveiks. Aš atsikėliau atsisveikinti, bet ji staugiai pasviro ir užmerkė akis, užmigo.

Prie lovos buvo padėtas krištolinis varpelis. Saulė apšvietė jį — jis buvo toks gražus savo spalvų žaidime. Bet čia prie lovos jis lengvai gali sudužti. Aš paklausiau dukters, kodėl jį čia atnešė, kur dingo senasis? “Senasis nebeturi širdies”, atsakė duktė. “Ar tau gaila to varpelio sergančiai motinai? Ar gaila? Bet senasis nebeturi širdies”. Lyg klausimas buvo man pačiai, ar aš beturiu širdį savo motinai?

Neatsisveikinusi palikau motiną. Taip buvo iš tikrųjų geriau. Netrukdoma pailsės. Ji sakė mano vyrui, kad pradės ruošti šventėms, jau buvo iškepusi kalėdinį pyragą. Ji vėl bus pilna energijos. Tai bus gražios šventės. Sūnus žadėjęs atvažiuoti. Ją palikau miegančią.

Kai darbovietėje pakvietė mane pas vedėją,ėjau susirūpinusi. Ką neteisingai būsiu padariusi? Juk tiek metų esu dirbusi. Į mane visi žiūrėjo su užuojauta. Nustebau, pamačiusi savo sesers vyrą ir jo sūnų. Ką turėjo bendra jie? Motinai pasidarę blogiau, ir jie yra atvykę manęs parsivežti. Važiuojant pasakojo, kad ją išvežė į ligoninę ir dabar mes važiuojame tenai. Aš tylėjau, bet mašina pravažiuvo ligoninę ir aš paklausiau, kodėl ten nesustojome. Jiedu tylėjo. Prie namų abudu vyrai kažinko delėsė. Aš iššokau iš mašinos pirmoji ir bėgau, kad sužinočiau, kokia motinos padėtis.

Prie durų manęs laukė visa šeima, ir aš supratau, kad nebėra ko beklausti. Nežinau, kuris tik pasakė: “Ji išėjo — nebegriš. Ji mirė laiminga, kad vaikai buvo su ja”. Aš nei verkti negalėjau, nei melstis. Užbėgau laiptais į viršų. Jos kambario lova buvo tuščia, ir šalia lovos, ant kėdutės, stiprios lempos apšviestas tebestovėjo krištolinis varpelis. Jis buvo nepaliestas.

D. TARABILDIENĖ

Motina

LIETUVĖ KATALIKĖ VISUOMENINĖJE VEIKLOJE

ALBINA DUMBRIENĖ

Kalbant apie lietuvių katalikų visuomeninę veiklą, tenka staptelėti ir panagrinėti žodžius — visuomenę ir visuomenės veikėją.

Visuomenė plačiąja prasme yra vadinama visa žmonija. Tačiau dažniausiai šis žodis suprantamas siauresne prasme. Visuomenė tai tam tikrų kategorijų žmonių telkinys, arba organizuota žmonių visuma, siekianti užsibrėžto tikslo. Visuomenės veikėjas vadiname tą, kuri dirba visuomenės naudai bei gerovei. Ji stengiasi siekti to tikslo, kurį toji visuomenė yra užsibrėžusi. Bendrai priimta vadinti visuomenės veikėjais sugebančias veikti bei vadovauti kultūrinėse, pasaulėžiūrinėse, patriotinėse, profesinėse ar labdaros organizacijose. Būti kurios nors visuomeninės organizacijos nare ir joje veikti gali kiekviena moteris. Tačiau vadovauti organizacijai jau reikia turėti tam tikrų įgimtų arba per patyrimą įgytų reikalingų savybių. Sėkmingai vadovauti organizacijai vadovė turi gerai pažinti tos organizacijos tikslą, uždavinius ir veikimo dirvą. Ji planingai organizuoja veikimą ir kuo daugiau narių pagal jų sugebėjimus įtraukia į organizacijos darbą. Ji palaiko draugiškus santykius narių tarpe. Labai svarbu, kad vadovė yra įsitikinusi tos organizacijos augštais siekiais ir, turėdama savimi pasitikėjimą, sugeba tai organizacijai atstovauti bei ją reprezentuoti santykiuose su kitomis organizacijomis.

Čia dabar tenka prisiminti mūsų moteris veikėjas, kurios tėvynėje gražiai reiškėsi katalikiškose organizacijose. Nekalbėsiu apie šių laikų katalikų moteris veikėjas išeivijoje ir jų sukurtas organizacijas. Kalbėsiu apie istorines moteris, kada katalikė moteris išėjo į viešumą ar tai pavieniui ar sukurdamas dideles organizacijas, vėliau turėjusias daug reikšmės Lietuvos kultūrai, švietimui ir krikščionybei.

Mūsų istorijos angoje mes žinome, kad mūsų prosenelės, nors ir nedalyvavo visuomeniniuose reikaluose (valsčių sueigose dalyvavo tik vyrai), nebuvo laikomos vyrų vergėmis, kaip tai buvo ir iš dalies ir dabar yra kai kuriose Rytų tautose. Moterys buvo gerbiamos, kaip motinos — gyvybės davėjos ir šeimos židinio saugotojos. Pirmosios Lietuvos istorijoje sužibėjusios moterys, kurias mini mūsų kaimynų kronikos, tai karalienė Morta, Mindaugo žmona, ir kunigaikštienė Ona, Vytauto Di-

džiojo žmona. Jas abi greičiau galėtumėm vadinti politikėmis negu visuomenininkėmis dabartine žodžio prasme. Tačiau jos abi buvo krikščionės-katalikės ir dalyvavusios Lietuvos valstybės reikaluose. Mortos vardą vokiečių kronikos mini su pagarba. Ji reiškėsi kaip vyro bendradarbė ir patarėja, nors ne visada Mindaugas jos patarimų klausė. Morta patarė Mindaugui neatsimesti nuo krikščionybės, nežudyti valdovo pilyje esamų vokiečių, deja, jis jos patarimų nepaklausė.

Ona, Vytauto Didžiojo žmona, yra laikoma žymiausia moterimi Lietuvos istorijoje. Dėl jos didelės įtakos to laiko politikoje kryžiuočių ordino kronikininkas Posilge laikė ją net burtininke-stebukladare (gera prasme). Ji visur yra ten, kur ir Vytautas. Ji išgelbėjo Vytautą iš kalėjimo, ji su juo kartu ir pas kryžiuočius. Įdomus istorinis faktas: ji išduoda atskirus dokumentus Jogailai ir Jadvygai, pasirašant Ostrovo sutartį. Ji garantuoja, kad Vytautas laikysis sutarties. Ji gera krikščionė, lanko šventas vietas. Galimas daiktas, kad ji mokėjo skaityti, nes, kai vokiečių ordinas jai padovanojo keletą knygų, ji nepaprastai džiaugėsi. Kryžiuočių ordinas kunigaikštienę Oną labai gerbė: siuntė dovanų, ruošė jai iškilmingus priėmimus. Tai viskas buvo daroma ne be tikslo. Jiems buvo žinoma Onos įtaka Vytautui.

Paminėjus tas dvi Lietuvos istorijoje pasireikšusias moteris, tenka pažvelgti į tuos laikus, kada lietuvių katalikė dirbo savo tautai ir krikščionybei. Drąsiai galima tvirtinti, kad tada ir vėliau ji neatsiliko nuo vyrų, nors ir neturėdama patyrimo nei mokslo. Ji kovojo prieš rusų priespaudą, išlaikydama lietuvių kalbą ir krikščionybę. Ji neleido savo vaikų į rusiškas mokyklas. Ji mokė juos skaityti iš maldaknygės prie ratelio. Lietuvių moteris priešinosi rusams, uždarinėjant katalikų bažnyčias (Kražių skerdynės). Ji ir knygnešė. Čia paminėsiu keletą moterų knygnešių: Baldauskaitė, Bonkalė, Udraitė, Valinaitė, Monika Zauniūtė ir kitos. Daug kas iš jų kentėjo ištremimą ir Sibiro vargus.

19 a. dėl okupanto priespaudos moterų organizacijų nebuvo. Lietuvės dalyvavo choruose, vaidinimuose, kurie buvo kartu ir tautinio subrendimo bei atgimimo pasireiškimas. Organizacijos pradėjo veikti tik po 1905 m. revoliucijos. Kai buvo grąžinta mūsų spauda ir duota su-

1927 m. "Giedros" draugovės pritaikomojo meno ratelis, pirmininkė (viduryje) Albina Gervaitė (Dumbrienė).

sirinkimams laisvė, tada tik pradėjo kurtis įvairios draugijos. Šia proga kalbėsiu apie katalikių moterų draugijas bei sąjungas, kuriose lietuvė katalikė galėjo pasireikšti kaip visuomenininkė.

1907 m. būrelis katalikių moterų sudarė komitetą, susidedantį iš E. Vaitkevičienės, M. Rabašauskienės, V. Lebkauskienės, T. Kubilinskaitės, Daugelytės ir Augustinaitienės. Šis komitetas sušaukė bendrą moterų susirinkimą. Tačiau paaiškėjo, kad dėl pažiūrų skirtumo visos moterys negali sudaryti vienos bendros organizacijos. Tada katalikės sudarė atskirą komitetą, kuris turėjo paruošti Lietuvos Katalikių Moterų Draugijos įstatus. V. Lebkauskienei vadovaujant, buvo paruošti įstatai. Pagal juos draugijos tikslas: suvienyti lietuves katalikes moteris bendram kultūros visuomeniniam darbui, kelti ekonominę gerovę ir spręsti moters klausimus pagal katalikų Bažnyčios mokslą.

1908 m. kovo mėn. Kauno gubernatorius patvirtino Liet. Kat. Moterų Draugijos įstatus ir tuoj (jau balandžio mėn.) buvo sušauktas pirmas draugijos suvažiavimas Kaune. Jame dalyvavo iš visos Lietuvos 200 moterų. Sudaryta 20 asmenų taryba ir 8 asmenų valdyba. Pirmosios valdybos sudėtis: E. Vaitkevičienė, J. Stanelytė, V. Lebkauskienė, T. Kubilinskaitė, M. Rabašauskienė, Jankauskaitė, M. Račkauskienė ir O. Paliulytė. Nepaprastai greitai draugija išsiplėtė, apimdama visą Lietuvą. Toks draugijos augimas nepatiko rusų valdžiai. Tad 1912 m. ji buvo uždaryta. Tačiau energingų veikėjų dėka, nuvykus delegacijai į Petrapilį ir pristčius lyg tai naujus įstatus, draugijai vėl buvo leista veikti. Pirmojo Didžiojo karo metu draugijos veikla vokiečių buvo sustabdyta. Tik 1917 m. P. Pikčilingienei pirmininkaujant, jos pastangų dėka ir vėl naujais įstatais draugija buvo atgaivinta. Dar paminėtina tai, kad tuo sunkiu laiku iš vokiečių L.K.M. Draugijai pasisėkė iškovoti Karmėlavos dvarą. Ten buvo įkurta mergaičių ruo-

šos-ūkio mokykla. Tai buvo nuopelnas energingų ir pasišventusių visuomenininkių.

Lietuvos Nepriklausomybės laikais prasidėjo laisvas Liet. Kat. Moterų Draugijos veikimas. Ji augo, klestėjo. Į ją įsijungė vis didesnis skaičius moterų: kaimiečių, miestiečių, studentų ir baigusių mokslus inteligentų. 1919 m. sušauktas kongresas Kaune. Jame priimti nauji įstatai ir sudaryti nauji veiklos planai. Nuo tų metų pradeda draugijai vadovauti veikli, energinga visuomenininkė Magdalena Galdikienė. Ji su maža pertrauka vis buvo perrenkama centro valdybos pirmininkės pareigoms iki draugijos uždarymo, būtent, iki 1940 metų. Prie Magdalenos Galdikienės, šios žymiausios katalikės visuomenininkės, čia ilgiau nesustosis. Jos visuomeninę veiklą iškelti ir jos asmenį pagerbti "Giedros" pastangų dėka, susuktas filmas ir išleistas specialus žurnalo "Moters" numeris. Ta pačia proga išvardinsiu Centro Valdybos pirmininkes nuo Liet. Kat. Moterų Draugijos įsikūrimo iki jos uždarymo, būtent: E. Vaitkevičienė, T. Kubilinskaitė, J. Stanelytė, P. Pikčilingienė, E. Gvildienė ir jau minėta M. Galdikienė. Be šių pirmininkių, mūsų Nepriklausomybės laikais buvo daug žymių veikėjų, kurios dirbo L.K.M. Draugijoje: V. Karvelienė, M. Ruginienė, A. Ragaišienė, M. Sidaravičienė, A. Sireikytė, E. Starkienė, S. Ladigienė ir daug kitų. Žymių vadovių ir veikėjų dėka draugija išaugo ir apėmė visą Lietuvą. 1940 m. draugija turėjo 410 skyrių su 42.000 narių. Draugijos veikla buvo šakota ir vispusiška. Ji švietė kaimietę moterį ir per ją nešė kultūrą į Lietuvos kaimą. Buvo steigiamos ir išlaikomos amatų, namų ruošos ir ūkio mokyklos. Prie jų buvo ruošiami įvairūs kursai, parodos. Steigė vaikų darželius, vasaros vaikų aikšteles ir prieglaudą. Kasmet buvo suruošiama apie 2000 paskaitų, leidžiamas žurnalas "Moters". Draugija rūpinosi ir socialine globa. Buvo įkurta Mergaičių Globos sekcija, kuri įsijungė į Tarptautinę Mergaičių Sąjungą. Sunku

čia ir išvardyti visus draugijos nuveiktus darbus. Trumpai tariant, Liet. Kat. Moterų Draugijos dėka lietuvė kaimietė tapo šviesi ir susipratusi tautietė ir sąmoninga krikščionė. Tad draugijos veikėjos galėjo džiaugtis savo darbo vaisiais.

Nebūtų pilnas lietuvis katalikės visuomenininkės bei veikėjos vaizdas, nepamirėjus ir kitų katalikiškų Lietuvoje veikusių moterų organizacijų, būtent: Ateitininkių Draugovės, Pavasarininkių Sąjungos ir Šv. Zitos Draugijos.

Ateitininkų judėjimas siekia 1911 m. Pradžioje apėmė tik moksleivius. Jie spietėsi apie žurnalą "Ateitis". Ateitininkų šūkis "Viską atnaujinti Kristuje" daug subūrė katalikiško jaunimo. Ypač toji organizacija išsiplėtė Lietuvos Nepriklausomybės laikais. Pradžioje ji buvo mišri. Po 1925 m. kongreso pradėjo atskirai veikti moksleivės ateitininkės, o nuo 1926 m. ir studentės. Ateitininkės studentės ir baigusios mokslus, be savęs lavinimo krikščioniškoje dvasioje, ėjo į pagalbą ir dirbo įvairiose katalikiškų moterų organizacijose, būtent: Liet. Kat. Moterų Draugijoje, pavasarininkuose ir Šv. Zitos Draugijoje.

Pavasarininkai daugiausia apėmė Lietuvos kaimo jaunimą. Šiai organizacijai davė pradžią kun. Dogelis. Jo leidžiamas laikraštis "Pavasaris" pasidarė jaunimo būrelių jungtis ir nuo jo gavo vardą. Jų šūkis — "Dievui ir Tėvynei". Pradžioje organizacija buvo mišri. Nuo 1932 m. persitvarkė į federaciją, kurią sudarė mergaičių, vyrų ir jaunių sąjungos. Jų veikla reiškėsi religine, tautine, kultūrine ir visuomenine linkme. Apie jos augimą bei pasisėkimą galima spręsti iš šių skaičių: 1934 m. mergaičių kuopų buvo 615 su 52.000 narių. Jų žymiausios veikėjos buvo ateitininkės: E. Balčiūnaitė-Masaitienė, dr. O. Labanauskaitė, A. Sidlauskaitė, Diržinskaitė ir kitos.

Katalikių profesinė organizacija tai buvo Dar-

bininkių ir Tarnaičių Šv. Zitos Draugija. Jos tikslas — apsaugoti nares nuo išnaudojimo, rūpintis jų šalpa ligoje, nelaimėje senatvėje ir netekus darbo. Joje dirbo ir vadovavo katalikės moterys, kaip antai: A. Juknevičienė, O. Vanagaitė, Paulauskaitė ir kitos.

Čia tik trumpa apžvalga to kelio, kuriuo ėjo mūsų lietuvė katalikė visuomenininkė Nepriklausomoje Lietuvoje. Toji apžvalga nėra pilna. Daug kas liko nepamirėta, ypač šio meto lietuvis katalikės, dirbančios visuomeninį darbą išeivijoje. Man rūpėjo parodyti tų pirmųjų visuomeninkių sunkią darbo pradžią caristinių rusų okupacijos laikais, taip pat jų veiklos išaugimą Nepriklausomoje Lietuvoje. Moterys katalikės, keldamos kultūrą, švietimą, rūpindamos lietuvis morale, skiepydamos gilesnį krikščionybės supratimą, atliko didelį darbą.

Baigiant tenka pagalvoti, ar sumažėjo lietuvis darbas tremtyje. Anaipol ne. Gyvenant svetimose aplinkoje, ne savo žemėje, daug daugiau uždavinių bei pareigų tenka mums. Paminėsiu, mano nuomone, svarbiausias. Pirmiausia reikėtų apsaugoti mūsų tautą nuo nutautėjimo, kovojant prieš svetimos kalbos naudojimą mūsų šeimose. Stengtis išlaikyti savo tautos papročius bei tradicijas, išsaugoti tautos nepažeistą moralę, kovoti prieš bedievybę ir gaivinti Nepriklausomos Lietuvos atstatymo viltį. Tą viską atsiekti daug lengviau per organizacijas. Per organizacijas mums lengviau atskleisti svetimieji mūsų tėvynei ir tautai daromas okupanto skriaudas.

Pagal prelatą kun. Mykolo Krupavičiaus žodžius — "Visuomeninis darbas yra evangelijos vykdymas". Tad dirbti tautai ir krikščionybei yra lietuvis svarbiausias uždavinys.

Tepadeda Dievas mums būti mažos tautos didelėmis visuomenininkėmis.

1929 m. "Giedros" draugovė, pirm. Jonė Petrauskaitė (Meškauskienė). Šimt, rugsėjo mėn. 25 d., giedrininkės švenčia auksinį jubiliejų.

GĖLĖS

MŪSŲ POEZIJOJE

S. VILKAUJA

*Pavasario pievų melsvi vandenai
Geltonom purienom pražydo . . .*

Putinas

Tarp daugybės didingų gamtos kūrinių yra ir gėlės, kurios puošia mūsų žemę. Mes gėrimės gražiomis rožėmis, kurių įvairios žiedų spalvos ir stebuklingi kvapai vilioja kiekvieną praeivį. Dažnai sustojame ir stebimės Pietų Amerikos orchidėjomis, Arizonos dykumų smėlyje išaugusių kaktusų žiedais, Havajų saulės gėlėmis ir kt.

Gražios seniau būdavo ir mūsų paliktos tėviškės sodybose darželių gėlės, nors ir ne tokios spalvingos, bet ir nemenkesnės kaip ir kitų kraštų. Mūsų sesučių daželių bijūnai (vadinami ir pinavijomis) savo raudona ir balta spalva neblogesni buvo už bet kurias rozes. Gal ir ne taip gaivinančiai jie kvepia, bet užtat savo žiedų didumu ir lapelių gražumu kartais pralenkia ir kitas gėles. Nors mūsų darželių rūta ir neturi gražių žiedų (tik smulkūs geltoni lapeliai), bet savo žalum, nebijančiu žiemos šalčių bei speigų, o svarbiausia lietuvių meile gali didžiuotis prieš visas gėlininkystės puošmenas.

Nuo žilos senovės jau žinome, kad lietuviai mėgo gėles. Seklyčioje ar darželyje jos būdavo rūpestingai mergaičių prižiūrimos ir palaistomos. Vienoje dainoje net raginama:

*Sėk, sesele, rūteles,
Seserėle, rūteles.
Kai pasėsi – apravėk,
Ravėdama laistinėk.*

Dažnai brolelis aptverdavo gėlių darželį, o seselė darydavo lyseles ir sodindavo ar sėdavo įvairias gėles. Seniau kiekvienos lietuaitės gėlių darželis buvo didžiausias pasididžiavimas. Mergaitės, kurios turėdavo gražius darželius, buvo plačiai apylinkėje žinomos ir branginamos net keliose parapijose.

Manau, kad gerai visi dar prisimena, jog Lietuvoje ir laukinės gėlės puošdavo mūsų pievas ir pakeles, kai sužydėdavo dobilėliai, ramunėlės, aguonėlės, rugiagėlės, mėlynieji varpeliai ir daugelis kitų gėlių. Kokios gražios būdavo pirmosios žibutės, kai sužydėdavo anksti pavasarį mūsų miškuose!

Seniau Lietuvos kaime visi labai brangino gėles ir neskindavo, kad kiekvienu žiedu būtų galima ilgiau pasidžiaugti. Bet per Sekmines reikėdavo gėlių pakeles kryžiui ar koplytėlei papuošti. Taip pat mergaitės nuo pat mažens, važiuodamos sekmadieniais į bažnyčią, nusiskindavo rūtos šakelę, kur gražesnę našlaitėlę, saulutę ar kvepiantį žirnutį ir įsidėdavo į maldaknygę. Tačiau vestuvių metu jau visi turėjo skinti ne tik rūtas jaunosios vainikui pinti, bet ir daug kitų gėlių stalams, durims ir net arkliams papuošti, nes senovėje jaunas su broliais ir pabroliais nuotaką lydėdavo raiti.

Net ir V. Klovos „Pilėnų“ operoje Udrys dainuoja:

*Aš papuošiu žirgo galvą pinavijom,
Apkaišysiu pavadėles žaliom rūtom . . .*

* * *

Kadangi lietuaitės gėles mylėjo, tai apie jas dažnai svajodavo ir dainuodavo. Manoma, kad daug liaudies dainų yra sukūrusios ir iki mūsų laikų išlaikiusios moterys. Todėl ir yra daug sukurtų dainų, kuriose yra minimos gėlės. Daugiausia apdainuojama rūtos, toliau mėtos, lelijos, bijūnai, dobilėliai ir kt. Kadangi mūsų rūta simboliuoja mergaitės jaunystę, tai ir dainose dažniausiai yra apdainuojamas laikotarpis prieš ištekėjimą. Daug dainų apie rūtą, rūtų darželį, rūtų vainiką randame ir mūsų senovės vestuvių apeigose, pvz.:

*Oi rūta, rūtele,
Kas tave sėjo,
Kas tave pasėjo?*

Arba:

*Ko nuliūdai, seserėle,
Už stalelio sėsdama?
Ar tau gaila rūtelių,
Ar tavo jaunų dienelių?
Ar tau gaila rūtų vainiko,
Kurs taip dailiai pritiko?*

Daugiausia liaudies dainų yra surinkta apie rūtas:

*Oi dariau, dariau lyseles,
Oi sėjau, sėjau rūteles.
Oi lankyk, lankyk mane, berneli,
Žaliai rūtų daržely.*

Jeigu yra dainuojama ir apie kitas gėles, tai apie rūtą visuomet pirmiausia:

*Sėjau rūtą,
Sėjau mėtą,
Sėjau lelijėlę,
Sėjau savo jaunas dienas,
Kaip žalią rūtelę.*

Yra viena užrašyta daina, kur net vaikinai dainuoja, kad pasisėjo žalią rūtą. Reikia manyti, kad senovėje vyrai tikrai rūtų nesėjo. Atrodo, kad daina yra sukurta (dialogine forma) tik mergaitėms paerzinti. Štai bernelis dainuoja:

*Pasisėjau žalią rūtą,
Bus mergelė man, man.*

Mergaitės atsako:

*Dar, dar, bernužėli,
Dar ne tavo valioj.*

Toliau dainuojama, kad rūta išdygo, užaugo. Tada bernelis nuskynė, bet mergelė dar ne jo valioj. Tik pabaigoje, kai jau sumainė aukso žiedus:

*Jau, jau, bernužėli,
Dabar tavo valioj.*

Tautosakos archyvuose randame vieną labai seną dainą, kurioje mergaitė liūdi savo darželio. Dainos pradžioje klausiamas, kodėl seselė nedainuoja ir kodėl ji liūdi? Tada ji atsako:

*Rūtos numintos,
Rožės nuskintos,
Lelijos išlakštytos,
Rasužė nubraukta.*

O tai padarė:

*Barzdoti vyrai,
Vyrai iš jūrų,
Prie krašto leidžiant,
Į daržą kopiant.*

Mūsų tautosakos tyrinėtojai mano, kad ši sena daina yra išlikusi nuo tų laikų, kai atplaukę šiaurės normanai puolė Pabaltijo kraštus, bet su užpuolikais buvo labai greitai susidorota.

Yra daug senų dainų, skirtų ir kitoms gėlėms, pvz.:

*Tu, dobilėli, rasakėlėli,
Valioj pievelėj, valioj . . .*

Arba vėl:

*Lygios lankos, žalios pievos,
Balti dobilėliai . . .*

Seniau Lietuvoje buvo visų (o ypač mūsų jaunimo) dažnai dainuojama apie bijūną:

*Bijūnėlis žalias, bijūnėlis gražus,
Bijūnėlio žali lapai, raudoni žiedeliai.
Bijūnėlį lenkiau, gražų žiedą skyniau,
Gražiais žiedais bijūnėlio galvelę dabinau . . .*

Labai daug mūsų liaudies dainose randame gražių palyginimų (stilistinė puošmena), kuriuos sukūrė nežinomi poetai:

*Paskutinį vakarėlį
Aš pas savo motinėlą
Už stalo sėdėjau,
Kaip roželė žydėjau.*

*Paskutinį vakarėlį
Aš pas savo tėvužėlį
Už stalelio sėdėjau,
Kaip rūtelė žydėjau.*

*Žydi bernelis mano širdelėj,
Kaip daržė bijūnėlis . . .*

*Žydi mergelė mano širdelėj,
Kaip daržė lelijėlė . . .*

Jaunos dienos, kaip žalios rūtelės . . .

Bernužėlio, kaip bijūno, raudoni veideliai . . .

* * *

Ne tik mūsų liaudis mylėjo gėles ir apie jas dainavo, bet ir mūsų rašytojai dažnai savo poezijai gėlėse atrasdavo įkvėpimą. Vienas iš tokių yra A. Vieniūzis, kurio dainos paplito tarp žmonių, nes jos buvo sukurtos liaudišku stiliumi. Jas puikiai suprato mūsų kaimo žmonės ir dainavo kaip savo dainas. Viena iš jo dainų yra apie darželį:

*Kaipgi gražus gražus rūtelių darželis,
Pilnas jau prisėtas gražių žolynų!
Dailiai aptvėrė mano brolelis,
Užtat jam vainiką nupint ketinu.*

*Žydi man lelijos, žydi pinavijos,
Žydi jurginai ir t.t.*

Daug posmų savo poezijoje gėlėms yra skyręs ir mūsų tautinio atgimimo dainius Maironis. Pasirodo, kad poetas gyvenime mėgo gėles. Štai dr. V. Zaborskaitė Maironio monografijoje (345 psl.) taip rašo:

“Jis dažnai vienas eidavo į mišką, į Nevėžio pakrantes. Ypač jį traukdavo ankstyvas pavasaris, “gamtos atbudimas”, kaip jis pats mėgdavo sakyti. Laukdavo pražystant pirmųjų pavasario žibučių, prisiskindavo jų pats, nešdavosi namo ir prašydavo, kad jam pamerkų. Labai mėgdavo rūtą, gėrėdavosi jos kvapu . . .”

Visoje Maironio lyrikoje randame daug gražių posmų apie gėles. Čia senovės lietuvaitys:

*Kaip rožės jos tada žydėjo,
Ir lankė rūtų darželius,
Ir vainikus žalius dėvėjo,
Ir šilko kaspinus žalius,
Dainavo, gerbė žalią rūtą!
Kęstučio žirgą ir Birutę . . .*

O mūsų sodybos yra ten, kur rūtos žaliuoja:

*Kur rausta žemčiūgai, kur rūtos žaliuoja
Ir mūsų sesučių dabina kasas,
Kur sode raiboji gegutė kukuoja,
Ten mūsų sodybas keleivis atras . . .*

Viešėdamas Šveicarijoje, Maironis ilgėjosi Lietuvos. Tada jo mintys skrido padangių keliais į tėvų šalį:

*Ten, kur palangėmis stiepias sužiūrė
Žemčiūgų žeidai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai.
Ten, kur sesutė rūta dabina
Kasas nuo mažens ir t.t.*

Ne tik atskiruose poezijos posmuose randame apdainuotas gėles, bet poetas yra paskyręs gėlėms net ir kelis eilėraščius, pvz.: "Rūtų vainikas", "Neužmirštuolė" ir kt. Štai "Rūtų vainikas":

*Sesute gražuole! Dėl savo vainiko
Nesink sau rožytės, kur žydi raudona.*

*Kad galvą kaisysi, įsek sau rūtele!
Mieliasias papuošalas — rūta žalioji:
Su jąja prisiekia mylėti jaunoji.*

*Laimužės šviesos ir vilties ji gėlė,
Tarp rūtų, sesute, dažnai tu dūmoji! . . .
Lietuvei pritinka tik rūta meilioji.*

O čia Maironio "Neužmirštuolė":

*Man tinka tas žiedas, kur žydi blaiviai
Ir auga netoli vandens;
Nepuošia jo rūbai kaip rožę puikiai,
Dėl to ir nebijo rudens.*

*Tiek duota žiedeliams gražiausių vardų
Iš margo gėlių sutvėrimo;
O vis tik, man rodos, gražiausias iš jų —
Jos vardas: gėlė atminimo!*

Graži pradžia ir eilėraščio "Mergaitė":

*Pražydo, pasklido žiedai po laukus
Ir pievas išpynė margai
Aš skinsiu, sau pinsiu rausvus vainikus,
Žydėsiu, kaip žydi laukai . . .*

Ir pagaliau Maironio gėlėtas "Pavasaris":

*Išaušo! Išaušo! Vėjelis laukų
Bučiuoja, gaivina krūtine;
Pabiro, pasklido žiedai ant laukų —
Vainikų eilė pirmutinė . . .*

Atrodo, kad daugiausia gėlėse įkvėpimo yra atradęs poetas K. Binkis. Jis sukūrė net ištisą gėlių ciklą, kurį pastebėjo mūsų muzikai ir sukūrė kai kuriems eilėraščiams melodijas. Štai tos gėlės: "Aguonėlės", "Rugiagėlės", "Tulpės", "Rūta", "Vandens lelija", "Žibuoklės" ir kt. Labai intymios nuotaikos yra jo "Rūta":

*Šypsodamos skina ji rūtą,
Šypsodamos pina kasas —
Šią naktį bernelio yra būta,
Šypsodamos skina ji rūta . . .
Tyliau . . . Sužinos — tai pražūta . . .
Bet kaip sužinos, tai ir kas?
Šypsodamos skina ji rūtą,
Šypsodamos pina kasas . . .*

Dar ir dabar kartais mūsų solistai dainuoja apie K. Binkio liepsnojančias aguonėles:

*Ugniaspalvės aguonėlės
Po rugius visur liepsnojas,
Lyg išklydę rojaus vėlės,
Ugniaspalvės aguonėlės . . .
Visas kraštas — vienos gėlės!
Ar čia žemė, ar čia rojus?
Ugniaspalvės aguonėlės —
Tik liepsnojas, tik liepsnojas . . .*

Daug gražių posmų apie gėles randame ir mūsų rašytojų moterų poezijoje. Juk joms gėlės yra daug arčiau prie širdies, negu poetams vyrams. Įdomus grakštaus eiliavimo yra G. Tulauskaitės eilėraštis "Kai jauna buvai". Čia poetė apie gėlių burtus ir laimę taip sako:

*Visos pievos tau žydėjo,
Sekė pasakas šilai,
Tau linksmai dainavo vėjai,
Kai jauna buvai.*

*Meilę būrė tau ramunė,
Laimę piršo dobilai . . .
Ir dabar šiandien tu būni,
Kur jauna buvai.*

K. Grigaitytė savo trumpą jaunystės laimę gretina su gėlėmis sklandžiuose paralelizmuose. Pvz. eilėrš. "Aš žinojau":

*Kai pražydo trys ramunės
Žalių pievų kirtimuos,
Aš žinojau, kad ateisi
Mano dainą surimuot . . .*

Bet pabaigoje:

*Nužydėjo trys ramunės
Žalių pievų kirtimuos.
Nežinau, galbūt, jau kitas
Kitą dainą man rimuos . . .*

Arba eilėraš. "Negiedoki, vieversy":

*Nužydėjo radasta
Vidury darželio.
Laimė buvo taip trumpa,
Kaip naktis birželio . . .*

O P. Orintaitė eilėraštyje "Ilgesys" su gilia nostalgija prabyla apie paliktą tėvynę, kurią ji lygina su balta gėlele:

*Nuokalnioj pašlaitėj
Ramunėlė rymo —
Tai mano seselė — vieniša viena . . .
Kaip balta gėlėlė,
Vieniša tėvynė —
O ten lyja lietūs, dergia dargana . . .*

*Kaip alyvos žiedas,
Kaip daržely mėtos —
Kėpia tavo vardas svetimuos laukuos . . .*

* * *

Dažnai yra sakoma, kad gėlės turi savo reikšmę. Seniau raudonos rožės reiškė meilę, geltonos — neapykantą, o baltos chrizantemos — liūdesį. Balta ramunėlė galėjo išburti myli ar ne, o pievose atrastas penkialapis dobilėlis reiškė laimę.

Kartais sakoma, kad yra ir gėlių kalba, bet reikia tik giliai ją įsiklausyti ir suprasti. Net ir V. Mykolaitis - Putinas, kuris yra mūsų "gelmių ir viršūnių" poetas, anot prof. J. Ambrazevičiaus, subtiliai prabyla apie mergele ir žiedų kalbą savo eilėraštyje "Pavasario burtas":

*Išeik, mergužėle, į lanką anksti,
Kai teka saulutė skaisti,
Ir žiedą, kuris tau vainiką išties,
Nuskink ir prisiek prie širdies.*

*Prabils tau krūtinėje tylūs aidai,
Ką kalba rasoti žiedai . . .*

Literatūra:

1. Aisčio ir A Vaičiulaičio "Lietuvių poezijos antologija".
2. Dr. J. Balio "Lietuvių tautosakos skaitymai".
3. Dr. V. Zaborskaitės "Maironis" (monografija).

* * *

MINIATIŪROS

ZENTA TENISONAITĖ

KNYGA

Skambutis. Geležinkelio pervažos rainas barjeras barškėdamas trinkteli ir užveria kelią. Giliai orą traukdamas, šnypščia juodas garvežys, lėtai vilkdamas vilkstinę uždarytų prekinių vagonų. Nesustoja ties stotimi. Pūsdamas dūmus ir sunkiai dūšaudamas, traukinys šliaužia per Ninovę.

Gatvėje, netoli pervažų, stovi cigarečių krautuvėlė. Mažytė lyg pirštinė. Ir suodžiais aprūkusi. Laukti nuobodu, tai žvelgiu į vitriną. Visokios smulkmenos, laikraščiai, žurnalai margina langą. Staiga nustembu. Tarpe menkavertės lektūros guli viena vienintėlė rimta knyga. Hamsuno "Klajūnai" lyg balandžio pirmosios juokas. Man pasidaro gaila knygos. Nevieta jai čia, ir impulsyviai veržiuos į krautuvę. Apvaliai daili poniutė mane linksmiai pasveikina. Matyt, pirkėjai reti paukščiai, tai jaukina kiekvieną saldžia šypsena. Klausiu "Klajūnų" kainos, vitrinų nepažymėta. Poniutės veidelis nušvinta:

— Mieloji, ta knyga brangesnė už kitas. Pati supranti? Tokia stora knyga. Tiek daug puslapių. Geras popierius. Gražiai įrišta, — čiurlena poniutė

kaip šaltinėlis. Mano plonai piniginei kaina gana augšta. Akimirką suabejoju. Pardavėja tai pastebi:

— Mieloji, paimk tą knygą į rankas. Pačiupinėk. Beveik kilogramą sveria. Jau galėsi ilgai skaityti. Aišku, tos kitos plonos pigesnės . . . gal . . .

Tiesiog žodžiais sninga. O aš sumoku už Hamuną pagal svorį . . .

RAŠYTOJA

Vaiku būdama, aš labai nemėgau mamytės pačios geriausios draugės. Rašytojos. Atrodė ji keistai, bent mano akimis žiūrint. Mes, vaikai, nebuvome pratę prie dažymosi. Tai jos kruvinai raudonos lūpos ir siūlo plonumo antakių brūkšnys šaukė lyg atvirkščias grožio simbolis. Aišku, man jos veidas pagaliau visai nerūpėjo. Aš jos nemėgau dėl to, kad mamytės dėmesys būdavo viešniai, vos jai peržengus slenkstį. O toji, tą gerai jčiau, vaikų nemylėjo.

Taip kartą man teko nugirsti jų pašnekesį. Mano mama paklausė savo draugės, ar ji jau buvo perskaičiusi naujai pasirodžiusią knygą „Altorių šešėly“ ir kaip jai patiko?

— Bet, brangioji, — nustebo rašytoja, — kaip tu gali manęs to klausti? Tu juk žinai, kad aš pati rašau knygas. Todėl aš kitų rašytojų kūrinių niekada neskaityau . . .

SKAITYTOJA

Eupen yra mažas provincijos miestelis be bibliotekos. Mokyklos, aišku, turi nuosavas, bet gyventojai, kurie nori skaityti, skolina knygas Naujosios gatvės knygyne. Kartą man belaukiant, kol dukra išsirinks sąsiuvinį, įeina sena maža moteriškė. Tikrai sena. Sakytum iš senatvės ji iki dešimties nebesugeba suskaiciuoti. Rankose laiko krūvą knygų. Nudilusiais viršeliais ir nenusakomos spalvos. Skolintos.

— Ką tamsta dabar norėtum skaityti? — paklausia pats knygyno ponas, — ar duoti daktaro romaną, ar Wild-West apysaką, ar „Krimi“?

Moterėlė akimirksnį galvoja ir ryžtingai nusprendžia:

— Nusibodo man tie daktarų romanai ir indijonai . . . Duok man gerą „Krimi“. Duok Agatha Christie . . .

OŽKA

Kada mano geriausioji draugė ir aš pasiekėme amžių, kurį vokiečiai vadina „Backfisch“, mergaitėms buvo madoje skaityti „Raupsuotąją“. Taigi kažkokia geradarė paskolino mudviem tą knygą, bet tik dvidešimts keturiom valandom. Taigi, reikėjo skubėti lyg lenktynėse. Aš nedrįsau, bet mano draugė, pasidėjusi knygą ant kelių, skaitė per istorijos pamoką. Mūsų istorikas, su pasigardžiovimu pasakodamas, kaip žygiavo Hanibalas per Alpes, pajuto. Staiga nutraukė savo pasakojimą ir įsmei-

gė akis į mus. Aš paraudau ir kumštelėjau draugę. Toji, nieko nesuprasdama, atsistojo.

— Sėsk, juk tavęs nieko neklausiau, — tarė istorikas ir priartėjo prie suolo. Mes apmirėm, o visa klasė sužiuro į mus. Aišku, nusikaltimas paaiškėjo. Mokytojas, pažvelgęs į pirmus puslapius, baisiai piktai suraukė veidą. „Na tai klus“, dingtelėjo. Bet ne. Atsargiai, lyg knyga būtų purvina, paėmė ją pirštų galiukais, teatrališkai nunešė į klasės kampą ir skubiai įmetė į šiukšlių dėžę. Dar nubraukė pirštus, kad neliktų kas prilipę.

— Ožka . . . — pasakė tik vieną žodį ir grįžo prie Hanibalo nuotykių, tarytum nieko nebūta . . .

D. TARABILDIENĖ

VAZA

ŠEIMA IR MOTERIS DABARTINĖJE KINIJOJE

P. GAUČYS

Per kelis tūkstančius metų, prieš komunistų įsigalėjimą, šeima Kinijoje sudarė pagrindinę krašto socialinę bei ūkinę vienovę. Augindama jaunos ir globodama senus, ji buvo atsakinga už šeimos nariams parūpinimą pastogės, maisto ir meilės. Ji formavo asmeninę laikyseną, ji perteikdavo techninius sugebėjimus ir kasdieninę išmintį, saugojo tradicines vertybes, tikėjimus, papročius ir įpročius ir buvo svarbiausia ištikimybės mokytoja. Nors daugelis jos atliekamų funkcijų ir dauguma praktikuojamų ypatybių labai stipriai paremdavo tautos gerbūvį ir visuomenės dorovės palikimą, kinų šeimos sistema nebuvo pilnutinė palaima. Jos rūpestis išlaikyti šeimos pastovumą ir jos sugebėjimas pačiai viskuo apsirūpinti, daugeliu atvejų neleido pasireikšti bendrom platesnio pobūdžio pastangom, išeinančiom už individualinės grupės, sujungtos giminytės ryšiais. Nepaprastai didelis gerbimas seno amžiaus žmonių didino kinų polinkį į konservatiškumą, neleidamas pasireikšti visose srityse išskylančioms naujovėms. Politinėje srityje stiprūs asmens ryšiai su savo šeima paprastai silpnindavo jo pasišventimą valstybei. Kaip paprastas pilietis, kinas stengdavosi būti abejingas valstybės reikalams ir taikstėsi išsisukti nuo valstybės įstatymų bei potvarkių vykdymo. Kai valstybės valdininkas, kinas jautėsi gundomas proteguoti saviškius, imti kyšius ir eikvoti valstybės lėšas, tuo būdu pažeisdamas labai išstobulintą pilietinių paslaugų sistemą ir labai giriamas bešališkumo, nepaperkamumo bei teisingumo dorybes.

Šios ir kitos tradicinės šeimos apgailėtinos ydos vaidino svarbų vaidmenį periodinėse imperijos laikotarpio krizėse, o respublikos laikais — karo vadeivų ir Kuomintango santvarkų neveiksmingumas bei paperkamumas. Pasiryžusi “naująją Kiniją” “išlaisvinti” iš tų sugedusių įtakų, kinų komunistų partija, kai tik jos rankose atsidūrė visa krašto valdžia, pasiryžo reformuoti šeimyninę sistemą. Pradėjo 1950 m. išleisdama vedybų įstaty-

mą. Nauja tvarka pasmerkė abiejų pusių tėvų sutariamas ir vaikų vedybas, vaikų pardavimą, svetimoteriavimą, daugpatystę, pavainikių diskriminavimą ir trukdymus našlei ištekti už antro vyro. Moterims suteikė lygias teises dirbti lygiomis su vyrais, o taip pat lygią socialinę padėtį šeimoje ir už jos ribų, teisę turėti nuosavybę, išsiskirti ir leido pasilaikyti savo mergautinę pavardę.

Žinia, daugelis tų dėsnių buvo įtraukti į civilinį kodeksą Kuomintango laikais, prieš 20 metų, tačiau tas kodeksas mažai teturėjo įtakos tradicinei šeimos sistemai, nes daugumoje atvejų nebuvo vykdomas. Tuo tarpu komunistinė santvarka vedybų įstatymo vykdymą padarė vienu svarbiausių savo uždavinių. Vos tik ši įstatymą paskelbus, buvo pradėta plačiausio masto jo aiškinimo bei vykdymo propaganda. Neskaitant visų turimų susižinojimo priemonių panaudojimo, komunistai pasiuntė į miestus, miestelius ir kaimus gausius būrius agentų supažindinti piliečius su to įstatymo nuostatais ir tradicinės šeimos “aukas” raginti pataisyti savo gyvenimą, pasiremiant nauja santvarka. Valdžios pravesta agitacija greitai paskatino skriaudžiamas žmonas, marčias ir nepilnametes sužadėtines sueigose išdėstyti savo “kartelį”. Tėvai, kurie nesiliovė sutarinėti savo vaikų vedybas, patapo “masių kovos” aukomis. Didžiausios tos propagandos pastangos buvo atkreiptos prieš šeimyninio solidarumo sampratą, prieš vyro pranašumą ir tėvo autoritetą, o mirtinas smūgis buvo atkreiptas prieš tėvą, skatinant vaikus apskusti savo tėvus už jų kontrevoliucines idėjas ir reakcinius veiksmus. Taip pat nepaprastai uoliai jie stengėsi palaužti šeimyninį solidarumą bei vyro vyravimą, ragindami praktikuoti ištuoką, ypač iš žmonių pusės, ką tautinė Kinija visiškai smerkė. Toji komunistų politika paskatino daugelį žmonių kreiptis į teismus reikalaujant skyrybų. Pagal oficialias statistikas teismų išspręstų vedybinių bylų skaičius 1950 m. siekė 186.167, 1951 — 409.500, 1952 — 800.243. Kai kurios labai uolios agitatorių grupės netgi kurstė

darniai tarpusavyje sugyvenančius vedusius reikalauoti skyrybų. Nenorėdamos klausyti tų agentų patarimų, bet neįstengdamos jiems atsisipirti, daugelis jų nusižudė. Per 1950 metus tokių įvykių užregistruota daugiau kaip 10.000.

Norėdama sustabdyti piktnaudojimus ir susilpninti šeimą, kaip asmeninės ištikimybės konkuruojantį centrą, komunistų partija greitai ėmėsi priemonių sustabdyti propagandistų išsišokimus, bijodama, kad jie gali privest prie visiško sunaikinimo šeimos, kuri, partijos įsitikinimu, išlaikė ne tik savo įprastą naudingumą asmeniui ir visuomenei, bet taip pat galėjo atlikti svarbų vaidmenį kuriant naują tautą. Pirmiausia, šeima turi būti darni ir demokratiška, su vyru ir žmona lygiai laimingais, nes darnus šeimyninis sugyvenimas, tvirtino partija, didina abiejų, tiek vyro, tiek žmonos, kūrybinį entuziazmą. Jeigu moterys gali aktyviai pasireikšti pramonės gamyboje ir kitose statybinėse šakose, jos taip pat turi sėkmingai šeiminkauti namie ir rūpestingai bei saikingai atlikti kitus antraeilius darbus. Naujoji šeima turi pagelbėti valstybei išauklėti vaikus socialistais, įpratintus sunkiai dirbti. Taip pat vyras ir žmona turi stengtis gilintis į ideologines studijas, tikslu ištaisyti savo pačių buržuazines ar feodalines pažiūras į darbą ir kolektyviškumą. Jaunimas ir suaugusieji turi gerbti savo tėvus taip, kad negali dirbti seneliai būtų tinkamai prižiūrimi ir galėtų ramiai gyventi. Ši pastaroji pareiga priskiriama šeimai labiausiai todėl, kad valstybė dar neįstengia maitinti ir rūpintis senaisiais.

Nauja pažiūra į šeimą tačiau nesutrukdė valdžiai stengtis išplėsti galimybes moterims tarnauti valstybei už šeimos ribų. Ir taip pastarais metais Kinijos moterys vykdė kas kartą vis svarbesnį vaidmenį valdžios įstaigose, plečiant tautos ūkį, mokslo ir technologijos raidoje, švietimo, kultūros, meno ir sporto srityse.

1966 m. 542 atstovės buvo išrinktos į trečiąją tautos kongresą. Tai sudarė 17,5% visų atstovų. Sritiniuose kongresuose 4,4 milijonų moterų ėjo įvairias pareigas, sudarydamos 22% visų tų kongresų atstovų. Krašte buvo daugiau kaip 300 moterų, kurios vadovavo ar buvo pavaduotojomis įvairių provincijų valdžios ar miestų įstaigų. Paskelbtos informacijos rodo moteris sudarant 80% miestų gyventojų komitetų vadovaujamo sąstato ir tokių pat nuošimtį viršininkų ir jų pavaduotojų kaimų įstaigose. Vienu laiku buvo keturios moterys ministrėmis ir keturios viceministrėmis. Nūdien iš keturių valstybės viceprezidentų viena yra moteris. Dvi moterys yra Kinijos komunistų partijos politbiuro narės.

1966 m. skaičius moterų, dirbančių pramonėje, buvo dvigubai didesnis nei 1957 m. Išskyrus kai kurias darbų rūšis, moterims netinkamas sveikatos atžvilgiu, kiekviena pramonės šaka joms yra atvira. Visos dirbančios moterys gauna tokių pat kaip ir vyrai atlyginimą. Visos dirbančios moterys

neštumo atvejais gauna 56 dienas atostogų su pilnu atlyginimu ir medicinos pagalbą gimdymo metu. Įmonėse veikia vaikų darželiai, kuriuose dirbančios motinos palieka savo vaikus. Jų specialus personalas rūpinasi vaikų ir motinų gerbūviu.

Moterys sudaro nuo 30 iki 40% žemės ūkio darbo jėgos. Medvilnės auginime dažniausiai moterys atlieka apie 70% visų darbų. Taip pat moterims priklauso svarbus vaidmuo vandens išlaikymo srityje, dirvų pagerinimo bei tuščių plotų medžiais apsodiniame, o ypač mokslo šakoje, technologijoje, atominėje energijoje, medicinoje ir švietime. Yra moterų pilotėmis dirbančių aviacijoje, milicijoje ir garvežių mašinistėmis. Daugelis moterų pasiekia laimėjimų visose srityse. Pavyzdžiui, 1957 m. 270.000 moterų buvo atžymėtos kaip "nepaprastai gabios darbininkės". 1960 m. iš 6000 pasižymėjusių švietimo, kultūros, viešosios sveikatos ir žurnalistikoje dirbujančių konferencijos dalyvių daugiau kaip 1.300 buvo moterys.

Viena svarbiausių modernios Kinijos neturto ir politinio nepastovumo priežasčių yra nepaprastai didelis gyventojų prieauglis. 1953 m. gyventojų surašymo duomenys parodė jų esant 590.715.194. 1957 m. vyriausybės apskaičiavimu tas skaičius pakilo iki 654 milijonų. Paskutinis 1966 m. paskelbtas apskaičiavimas parodė 700 milijonų. Nors didėjimas vienam tūkstančiui pastaraisiais metais, palyginus su kitomis šalimis, buvo gana kuklus, bet imant absoliučiais terminais jis siekia 20 milijonų per metus. Turint tokią milžinišką skaičių papildomų burnų, kurias reikia išmaitinti, neįmanoma norėti, kad kraštas galėtų pasiekti žymesnio gyvenimo pagerėjimo. Kinijos komunistų partija ryžosi siekti gimimų skaičiaus sumažinimo tuoj pat, kai tik įsitvirtino valdžioje. Žinodama, kad tas jos užmojis nesiderina su Markso mokslu, pagal kurį socialistinėje santvarkoje negali būti demografinės problemos, ji teisingo savo politiką išmoninga teorija, kad nors gyventojų didėjimas nesudarą jokių sunkumų kraštui, jau įgyvendinusiame socializmą, bet tauta, kuri taip ilgai merdėjo feodalinėje, imperinėje ir kapitalistinėje santvarkose, šalis, kuri tik ką pradėjo konstruktyvinį socializmo kūrybos procesą, gali būti tam tikrą laiką sutrukdėta gyventojų pernelyg spartaus didėjimo.

1953 m. viešosios sveikatos ministerija pradėjo rūpintis mažinti gimimų skaičių, paskelbdama nurodymus Administracijos tarybai ir paskirdama lėšas suorganizavimui gimimų kontrolės ir personalo abortams daryti. Veiklą šioje srityje ji laikė vienu svarbiausių savo uždavinių. Buvo sudaryta speciali komisija studijuoti gimimų kontrolės metodus. 1956 m. min. pirm. Chou En-lay VIII partijos kongrese pabrėžė partijos įsitikinimą ir būtiną reikalą vykdyti gimimų kontrolę. Tačiau per Didįjį Šuolį Pirmyn partija atsimetė nuo gimimų kontrolės politikos ir daugelis jos žymiųjų vadų tvirtino, kad esą didelis gimimų skaičius nėra blogis, o kraštui palaima. Besiremdami šia didele

jėga, jie tvirtino, jog greitai galėsia įvykdyti bet ką, kas žmogiškom jėgom įmanoma. Netrukus Didžiojo Šuolio Pirmyn žlugimas privertė partiją grįžti prie gimimų kontrolės. 1962 m. buvo pradėta stipri propaganda, panaudojant visas susižinojimo priemones ir išpopuliarinti apsisaugojimo būdai nuo pastojimo. Buvo giriami šeimos planavimo nuopelnai. Jaunimas buvo raginamas atidėlioti vedybas ligi moterys sukaks 25 metus, o vyrai 28

metus. Kartu su tuo buvo teikiamos neštumo išvengimo priemonės. Kaip penkiasdešimtam dešimtmetyje, taip dabar moterys ir vyrai galėjo kada panorėję sterilizuotis, niekam neklausiant jokių klausimų. Visos priemonės buvo plačiai paskleistos. Gimimų kontrolė Kinijoje yra gana veiksminga, tuo tarpu kai kitose pasaulio šalyse pastangos sumažinti vaisingumą susiduria su tam priešingais religiniais nuostatais.

• KNYGOS

DAIL. A. IR A. TAMOŠAIČIAI PARUOŠĘ SPAUDAI "LITHUANIAN NATIONAL COSTUME"

Yra žmonių, kurių negali užmiršti. Jie ne tik patys nemiega ant savo nuveiktų darbų, bet ir kitiems neduoda miegot. Kas nežino dailininkų Tamošaičių ir jų neišsenkamos energijos naujiems darbams, naujiems projektams?

Jei ir būtum visiškas neišmanėlis mene ir niekuo nesidomėtum, kartą susidūręs su Anastazija ir Antanu Tamošaičiais užsikreti noru ši tą išmokyti, daugiau sužinoti.

Aš į moterims skirtą žurnalą norėjau rašyti apie moterį — Anastaziją Tamošaitienę. Bet Tamošaičiai taip harmoningai susirišę ne tik kaip žmonės, bet kaip menininkai, taip vienas kitą papildo ir taip nėra nei vieno didesnio projekto kur jie abu nedalyvautų, kad kalbėt apie vieną kurį iš jų neįmanoma.

Dažniausiai menininkai nėra visuomeniški žmonės. Jie kartais net savo geriems draugams būna ne labai malonūs, besikeičiančios nuotaikos, sakytume nelabai socialūs, ar bent taip mes įsivaizduojam. Kiekvienu atveju, ne prie kiekvieno menininko kurį pažįsti tik iš jo kūrinių prieisi ir paklausi, kaip jam sekasi. Dail. Tamošaičiai labai dažnai patys tave užkalbins ir pasiūlys atvažiuot pažiūrėti kaip jie dirba, net duos piešimo ar audimo pamokas, jei tik turi laiko ir noro mokytis. Ir tai ne tušti žodžiai. Kiek tokių pamokų, aiškinimų, paskaitėlių ir praktiško darbo patyrė mūsų jaunimas. Jei menininkais ir nepasidarė visi, tačiau mūsų liaudies menu kiekvienas didžiai susižavėjo ir pamėgo. Bet dail. Tamošaičiai nepasitenkina vien pamokomis savo ūkyje. A. Tamošaitis piešia paveikslą, A. Tamošaitienė važiuoja į Montreali, Torontą, Venecuelą, Filadelfiją pagal to paveikslą projektą apmest kilimus, pradėt, parodyt, kad visur audimo menas nebūtų pamirštas, kad

lietuviški liaudies raštai puoštų ir svetimtaučių ir mūsų lietuviškas sales. Nelengva niekad kilimo nerišusiam pradėt tokį menišką darbą. Bet A. Tamošaitienė įbruka tau siūlą kamuolį, žirkles į rankas ir dirbk! Ir nedejuok, kad negali ar nemoki. Ir tikrai, bent tol, kol ji už nugaros stovi ir moki ir dirbi ir gražu ir malonu.

Dail. Tamošaitis ne tik tapo paveikslus, bet savo namuose atkūrė senovišką lietuvišką seklyčią, autentiškai atrodančius senus rūpintojėlius ir kitokius liaudies meno kūrinius.

Prie visų tų darbų abu dar rado laiko parašyti knygą apie lietuvių liaudies drabužius. Jei gerų kilimų audėjų turim ir daugiau, tai lietuviškų tautinių drabužių specialistus turim tik du — A. ir A. Tamošaičius. Tautiniai drabužiai keičiami, kad gražiau atrodytų scenoje, kartais juos visus suvienodinant, kartais kitaip iškreipiant jų prasmę. Tokia knyga, iš kurios jaunimas, ar iš pamėgimo ar rimtom studijom, ir ateity galės semtis medžiagos, yra labai svarbi. Ta knyga bus vienas iš didžiausių Tamošaičių įnašų į lietuvišką kultūrą.

Labai svarbus įvykis kultūriniam gyvenime buvo ir Lietuvių Tautodailės Instituto įsteigimas. Jo vardu bus ruošiamos parodos ir kitokios kultūrinės pramogos, paskaitos ir pamokos.

Dail. Tamošaičiams tenka tik palinkėti kuo geriausios sveikatos ir sėkmės ir toliau klestėt kaip menininkams ir populiariinti mūsų liaudies meną savųjų ir svetimųjų tarpe.

* * *

Dailininkų Antano ir Anastazijos Tamošaičių iniciatyva buvo įsteigtas Lietuvių Tautodailės Institutas. Vienas iš pirmųjų Instituto užsimojimų

J. Daniliauskienė

Karpiniai

yra išleisti A. ir A. Tamošaičių paruošta spaudai knyga "Lithuanian National Costume", anglų kalba.

Knyga įdomi ir vertinga ne tik mums ir mūsų jaunimui, bet taip pat bibliotekoms, universitetams ir kitoms kultūrinėms institucijoms. Gausu čia puikių spalvotų iliustracijų ir istorinės medžiagos apie mūsų tautinius drabužius, audimo meną, ir t.t.

Šios knygos išleidimo lėšoms telkti yra sudarytas komitetas iš Lietuvių Tautodailės Instituto keturių narių: pirm. Irena Meiklejohn, išd. Felicija Urbonienė, kartotekos ved. Marija Vasiliauskienė, sekr. Birutė Mažekienė.

Knygos prenumerata yra \$25, o garbės prenumerata \$100 ir daugiau. Garbės prenumeratoriai ir aukotojai bus įrašyti knygoje. Kai bus gautas inkorporavimo dokumentas garbės prenumeratoriams ir aukotojams bus išsiųstas oficialus pakvitavimas atleidžiantis juos nuo valdžios mokesčių.

Knyga galima iš anksto užsisakyti siunčiant čekį "LITHUANIAN NATIONAL COSTUME" vardu šiuo adresu:

Marija Vasiliauskienė,
51 Smithfield Drive,
Toronto, Ont. M8Y 3M1, Canada

• MOTERYS PASAULYJE

DVIDEŠIMT PENKERI METAI PABALTIJŲ MOTERŲ TARYBAI KANADOJE

Baltiečių šventė Otavoje 1976 m., Kanados Parlamento rūmuose buv. užs. reikalų ministeris **Hon. M. Sharp** (dešinėje), KLB valdybos pirm. **J. R. Simanavičius**, **I. Kairienė**, Baltiečių Moterų Tarybos pirmininkė.

Antrasis pasaulinis karas skaudžiai palietė Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybes ir jų gyventojus. Valstybės buvo aneksuotos. Pabaltijo tautos kenčia svetimųjų jungą savose žemėse. Iš gimtųjų žemių pasitraukusius pabaltiečius suartino bendras likimas.

Pabaltietės moterys anksti suprato, kad bendromis jėgomis lengviau ginti visų trijų tautų reikalus ir skelbti pasauliui patirtas nuoskaudas. 1947 m. Essingene, Vokietijoje, įsteigė Pabaltijo Moterų Tarybą. Steigimo iniciatorės buvo: Mall Jurma (estė), Tekla Ermanis-Aizkrauklis (latvė) ir dr. Marija Žilinskienė (lietuvė). Pirmąją P.M.T-bos pirmininke buvo dr. M. Žilinskienė.

Vokietijoje buvo sušaukti keli P.M.T-bos suvažiavimai, išleista atsisaukimų į pasaulio moteris, įteikta memorandumų valstybių atstovams Pabaltijo tautų laisvinimo klausimais, palaikyta ryšiai su Tarptautine Moterų Lyga. Paskutinis suvažiavimas Vokietijoje buvo 1948 m. Wuerzburgėje.

Prasidėjus emigracijai iš Vokietijos, didelė dalis P.M.T-bos narių vyko į J.A.V. Buvo susitarta nuo 1950 m. centra perkelti į New Yorką. J.A.V-se P.M.T-ba išvystė gyvą veiklą ir buvo priimta nariu, kaip organizacija in exile, į General Federation of Women's Clubs. Ši Federacija apjungia virš dešimties milijonų moterų. (L.E. XXI t. 288-289 psl.)

Pokario metais likimas atbloškė keltą P.M.T-bos narių į Kanadą. Jos

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ FEDERACIJA

LEIDŽIA KNYGĄ APIE LIETUVES AKADEMIKES,

gimusias prieš 1905 metus, atskleisdama jų darbus ir nuopelnus tėvynei. Tą istorinio pobūdžio veikalą parašė J. Narūnė, kruopščiai surinkdama žinias. Reikia manyti, knyga bus naudinga tiems asmenims, kurie ateityje rašys studijas istoriniais lietuvių kultūros klausimais. Autorė J. Narūnė prašo atsiliepti to amžiaus lietuves, baigusias augštąjį mokslą. Apie mirusias laukiama žinių ir nuotraukų iš jų giminių bei pažįstamų.

Biografinė medžiaga ir nuotraukos siunčiamos

J. Narūnei, 421 Collins Ave., Apt. 9, Miami Beach, Fla. 33139, U.S.A.

Emilija Jurkevičienė

“TĖVISKĖS ŽIBURIŲ” ADMINISTRATOREI

Janinai Kaknevičienei mirus,

NUOŠIRDŽIAI UŽJAUČIAME ŠEIMĄ IR ARTIMUOSIUS —

“Moters” žurnalo redakcija ir administracija

Pabaltijo Moterų Tarybos lietuvių grupė: iš k., I. Kairienė, L. Kunnapuu (pirmininkė), S. Balsienė, I. Šernaitė-Meiklejohn, G. Balčiūnienė, M. Vasiliauskienė, V. Valaitienė, O. Gailiūnaitė, B. Pabedinskienė.

ėmė jieškoti tęstinumo pabaltiečių bendradarbiavimui ir 1952 m. įsteigė Pabaltijo Moterų Tarybą Toronte, kuri veikia savarankiškai Kanados ribose. Steigėjos buvo — Emilija Garbuzaitė-Jurkevičienė (lietuvė), Angelica Gailite (latvė) ir Johanna Paets (estė). Pirmininkės keitėsi kasmet rotacine tvarka, nuo 1970 m. pirmininkavimo laikas pakeistas į dvejus metus. Kiekviena tautinė grupė renkasi pirmininkę, kuri atstovauja ją P.M.T. Valdyboje.

Nuo pat įsisteigimo P.M.T. Kanadoje artimai bendradarbiauja su Pabaltiečių Federacija. P.M.T.-bos pirmininkė ex officio yra P. Federacijos Valdybos pilnateisė narė. P.M.T. narės dalyvauja P. Federacijos metiniuose susirinkimuose bei šaukiamuose suvažiavimuose. P. Federacija kas metai ruošia tragiškųjų birželio dienų minėjimus ir rūpinasi visais politiniais reikalais, liečiančiais Pabaltijo kraštus ir tautas. P.M.T.-ba talkina P. Federacijai ir remia jos veiklą. P. F.-ja veikia glaudžiam kontakte su visų trijų tautų Bendruomenių Krašto valdybomis.

P.M.T. pirmininkė dalyvauja kasmet P. Federacijos rengiamam Otavoje vakare, kurį globoja jungtinis Kanados senatorių ir parlamentarų komitetas. Tuos vakarus, vad. "Baltic Evening", su vakariene ir pabaltiečių atliekama meninė programa imta rengti prieš 5 metus. Jie yra populiarūs. Juose dalyvauja vyriausybės atstovai, senato ir parlamento narių dalis, Pabaltijo valstybių konsulai, vienas kitas diplomatinio korpuso narys ir spaudos atstovai.

P. M. T.-ba rūpinasi pabaltiečių bendravimu bei kultūrinio bendradarbiavimu. 25 metų laikotarpyje P.M.T.

kasmet ruošia arbatėles su paskaita arba pietus restorane su paskaita, svarstybomis kokių aktualiu klausimu, kviesdama juosna svečių. Retkarčiais P.M.T.-bos narės renkasi pašnekesiui privačiuose namuose.

Lietuviu vadovavimo laikotarpiuose yra kalbėjusios vien P.M.T. narių tarpe — dr. M. Žilinskienė, S. Butkevičienė-Balsienė, I. Adomavičienė. Platesnės apimties suėjimuose kalbėjo Joana Vaštokienė, Vincė Januškaitė-Zaunienė-Leskaitienė, Aldona Nasvytytė-Augustinavičienė, Sofija Butkevičienė-Balsienė.

Pradininkės ir ilgametės darbuotojos buvo išrinktos P.M.T. Kanadoje garbės pirmininkėmis — E. Jurkevičienė, buvusi 11 metų lietuvių grupės pirmininkė ir 4 kartus Tarybos pirmininkė, J. Paets (estė) ir E. Podnieks (latvė).

P.M.T.-bos pirmininkėmis yra buvusios šios lietuvės: Emilija Jurkevičienė, Sofija Butkevičienė-Balsienė, Vanda Judzentavičiūtė - Garnelienė, Irena Šernaitė-Meiklejohn ir Irena Kairienė.

Paskutinius dvejus metus P.M. Tarybai sumaniai vadovavo Irena Kairienė. Buvo suorganizuoti dveji pietūs jaukiame restorane. Kartą pietų metu įvairumo dėlei buvo skaitoma visų trijų tautų poezija anglų kalba, paskaitant po vieną eilėraštį gimtąja kalba. Lietuves atstovavo Vaida Kuprevičiūtė. 1976 m. pavasarį buvo Laimos Underienės pašnekesys narėms Sofijos Balsienės namuose ir visa eilė posėdžių bei bendrų susirinkimų Irenos Kairienės namuose.

1976 m. rudenį buvo surengta dailės paroda, kurioje dalyvavo 18 pabaltiečių menininkių su 47 kūrų darbais. Parodą paruošė Nora Kulpavičienė.

1977 m. pavasarį P.M.T. pirmininkės pareigas perėmė estė H. Aruja, lietuvių grupės pirmininkė yra L. Kunapu.

Pabaltijo Moterų Tarybos Kanadoje 25 metų veiklos sukaktis buvo paminėta spalio 16 d. Estų Namuose. Pagrindinė kalbėtoja buvo latvė H. Ozolins, P.M.T. centro pirmininkė iš New Yorko. Meninėje programoje lietuves atstovavo jaunų moterų choras "Volungė".

Pabaltijo Moterų Tarybai Kanadoje linkime sėkmės jos ateities darbuose.

O. Beniušytė

Lady Olave Baden-Powell su lietuvių skautėmis Anglijoje G. Valteryte (kairėje) ir G. Zinkiene.

MIRĘ VYRIAUSIA

PASAULIO SKAUČIŲ VADOVĖ

1977 m. birželio mėn. 26 d. Londo- ne mirė pasaulio skaučių vyriausia vadė Lady Olave Baden-Powell, sulaukusi gilios senatvės. Ji buvo palaidota Nairobi (Kenijoje) šalia savo vyro — skautų įkūrėjo Lordo Robert Baden-Powell.

Lady Olave Baden-Powell gimė 1889 m. Derbyshire (Anglijoje). Jaunystėje buvo gera sportininkė ir labai mėgdavo keliauti. Vienos kelionės metu ji susipažino su Lordu Robert Baden-Powell. Ji susidomėjo ne tik juo, nors buvo apie 30 metų už jį jaunesnė, bet ir jo kovomis Mafekingė, kur jis įkūrė pirmąjį skautų berniukų būrį. Netrukus ji už jo ištekėjo. Lady Olave tapo ne tik rūpestinga žmona, bet ir geriausia vyro padėjėja. Ji visur keliaudavo su juo drauge, talkino ir rūpinosi visais skautų reikalais ir kt. Kai kilo mergaičių sąjūdis, nes daugelis iš jų irgi norėjo būti skautėmis, Lady Olave su džiaugsmu pritarė tai idėjai ir ragino mergaites stoti

Lady Olave Baden-Powell
(1889-1977)

į skaučių eiles. Tada buvo organizuojami įvairūs kursai ir pirmosios stovyklos mergaitėms. 1930 m. ji buvo išrinkta viso pasaulio skaučių vade.

Daugelis mūsų vyresnio amžiaus skautų bei skaučių turėjo progos ją ir jos vyrą pamatyti, kai 1933 m. jie su 650 skautų atplaukė laivu į Lietuvą. Tada buvo sušauktas skautų-čių sąskrydis Palangoje. Į tą sąskrydį važiavo skautai iš visų Lietuvos kampečių, nes kiekvienas norėjo pamatyti skautų įkūrėjus.

Lietuvių skautės ir skautai, kurie dabar gyvena Anglijoje, yra turėję ir

daugiau progų sutikti ir pamatyti vyriausiąją skaučių vadovę.

“Idėjos, jei didžios, nemiršta kaip žmonės!” yra pasakęs mūsų tautinio atgimimo dainius Maironis. Ir tikrai! Lordo Robert Baden-Powell sukurta skautybės idėja nemirė, bet skleidėsi po visą pasaulį. Ši idėja pasiekė ne tik mus, bet prigijo bei pražydo ir kituose kraštuose. Dabar skautų-čių yra daugiau kaip 20 milijonų visame pasaulyje.

Pirmuosius lietuvių skautus suorganizavo s. P. Jurgėla Voroneže (Rusijoje) 1917 m., grįžęs 1918 m. į Lietuvą, jis įkūrė pirmąją skautų kiltį Vilniuje.

Jei skautavimas šiandien yra kiek ir pasikeitęs, nes kiekviena tauta ar valstybė jį pasisavino šiek tiek savaip, tai skautų ideologijos esmė ir pagrindiniai principai — tarnavimas Dievui, Tėvynei ir Artimui — yra išlikę iki šų dienų gyvi ir tie patys.

Lietuvos skautai, atsidūrę išeivijoje, nenuleido rankų, bet tuoj ėmė jungti išblaškytus skautus į draugoves bei skiltis. Dabar lietuvių skautų-čių laisvame pasaulyje yra daugiau kaip 4 tūkstančiai. Tad šiemet Lietuvių Skautų Sąjunga švenčia savo 60 metų gyvavimo sukaktį. Ta proga 1977 m. gruodžio mėn. pabaigoje ir š.m. sausio mėn. pradžioje buvo surengta VI-ji Tautinė Stovykla Australijoje, netoli Melbourne. Be to, dar viena tautinė - jubiliejinė stovykla bus 1978 m. JAV-se, prie Atlanto.

Nors viso pasaulio skautės liūdi netekusios savo vyriausios vadovės, bet skautavimas nesustoja vietoje, o žengia tolyn. Mirusiųjų vietas užima gyvieji...

Lady Olave Baden-Powell, gyvenimas tebūna šviesiu pavyzdžiu visoms pasaulio skautėms!

S. G.

Užjūrio skautų pirmasis susitikimas su juos pasitikusiais globėjais ir VI-sios Tautinės stovyklos rengėjais Sydnėjaus aerodrome. Iš k.: s. P. Pullinen, vyr.s. E. Kivertytė, v.s. Sof. Jelionienė, v.s. dr. A. Mauragis, v.s. R. Kūčienė, v.s. B. Barkus, v.s. L. Milukienė, vyr.s. G. Viliūnaitė ir v.s. I. Kerelienė.

VI. Bacevičiaus nuotr.

Skaučių seserijos vyriausia skautininė v.s. Irena Kerelienė, ilgametė skaučių darbuotoja, pareigas eina nuo 1976 m.

V.s. Marija Vasiliauskienė, Skaučių Seserijos Garbės Gynėja. Veikliai reiškiasi skautiškoje veikloje Toronte nuo 1947 m. Buvusi Jūrų Skaučių laivo vadė, Skautininkių Ramovės pirmininkė, skautiškos veiklos reprezentantė ir visuomenininkė. Šiuo metu priklauso Dainų Šventės Toronto organizaciniam komitetui.

V. S. J. Mikutaitienė vyr. skautininkės pavaduotoja, pareigas eina nuo 1976 m.

S. I. Šerelienė redaguoja Skaučių Serijos Vadijos leidžiamą biuletinį "Gabija".

* * *

"Amžinasis Pažadas" — LSS Skaučių Seserijos vadovių saskrydis vyko Toronte š.m. balandžio mėn. 8-9 d.d.; vedamoji mintis — Ausk, sese, plačią juostą; tema — Vadovė - darbininkė. Gausus vadovių būrys suvažiavo iš visų Amerikos ir Kanados vietovių. Pradėjus saskrydį Lietuvos himnu ir malda buvo perskaitytas buvusios LSS v.s. J. Vaičiūnienės eilėraštis "Amžinasis Pažadas". Saskrydžio žiburį uždegė VS v.s. I. Kerelienė, s. L. Gedvilienė, s. R. Petrutienė, v.s. A. Gasnerienė, v.sl. Karankevičienė. Sveikino — LSS t. pirm. v.s. L. Milukienė ir VS v.s. I. Kerelienė. Programa buvo plati ir įdomi. Paskaitas skaitė: v.s. H. Plaušinitienė — darbininkei privalomos savybės; v.s. I. Šere-

• Šeima ir mokykla

SKIEMENŲ METODAS

IGNAS MALĖNAS

Mokant skaityti reikia pradėti smulkiusiu elementu — raide. Mat, vaikas turi gauti kas paprasčiausia, lengviausia. Juk ir pats vaikas dar smulki, nesubrendusi būtybė, kuriai viskas nauja. O paprasčiausias elementas skaityme tai raidė-garsas: A, E, O. Jis nesunkiai ištariamas ir taip pat parašomas. Tokiais yra ir kiti balsiai (I, E, U, Ū, Y), su kuriais teks vaikus supažindinti ir mokyti juos skaityti, tačiau anie imtini kaip pirminiai, pasirinkti pačiai pradžiai. Pažinus balsį, tuojau imamas kitas dviraids skiemuo, kad susidarytų žodis, nes jis vaikui idomescnis už garsą-raidę. Juk jis praktikoje operuoja žodžiu, o ne garsu-raide.

Praktiškos raidžių formos

Prieš pradėdant vaikus mokyti skaityti, reikia apsispręsti, kokiomis formomis bus teikiamos raidės. Jos gali būti ketveriopos: didžiosios spausdintos, mažosios spausdintos, mažosios rašytinės ir didžiosios rašytinės. Nepri-

lienė — Vadovės bendravimas su aplinka; ps. A. Miškinienė — Praktiškas kūrybingumas; v.s. N. Kersnauskaitė — "Tau, vadove" kasdieninėje skautybėje; v.s. k. A. Saulaitis, SJ, — Darbo įrankiai — turtų skrynios; B. Nagienė — Estetinis kūrybingumas pasirodymuose; v.s. I. Kerelienė — Lietuvių kalba; v.s. L. Lukoševičienė — Moteris visiems laikams; pranešimai, diskusijos ir oficialioji dalis. Didelio susidomėjimo sulaukė Birutės Nagienės paskaita apie laužų programą su praktiškais pratimais. Buvo praveisti grupiniai įscenizavimai, kurie davė gerų rezultatų. Daugiausia diskusijų sukėlė v.s. Irenos Kerelienės paskaita apie lietuvių kalbos naudojimą ir išylančias problemas su kalbos nemokančiais. Didesnėse vietovėse ši problema yra mažesnė, kur jaunimui yra daugiau galimybių pasireikšti. Mažesnėse vietovėse mokančius ir nemokančius lietuviškai kalbėti tenka priimti į vieną vienetą.

Saskrydį globojo ir vaišino Kanados rajono vadeivė s. L. Gvildienė, ps. V. Grybienė, s. D. Keršienė, s. Kalinauskienė, v.sl. R. Valickienė, Skautininkių Ramovės ir kun. Birutės vyr. sk. draugovės narės. Pilnos naujų įspūdžių ir idėjų, sesės išsiskirstė su viltimi vėl susitikti Tautinėje Stovykloje!

klausamaj Lietuvoj daugumas mokyklų vartojo visas 4 formas iš karto, nes taip buvo duota elementoriuose, kurie dažniausiai buvo mokyklose naudojami. Rekomenduotina pradėti tik pačiomis paprasčiausiomis formomis DIDŽIOSIOMIS SPAUSDINTOMIS. Jos tikrai paprastos, nesudėtingos (sudarytos iš tiesios linijos ir ratuko ar jo dalies). O kai vaikai bus baigę visą abėcėlę ir jau gerokai prakiutę, tai kitas formas perims lengvai.

Esama pasauly ir kitokios tvarkos. Kiti pradeda tik rašytinėm, nes tokios reikalingiausios ir jomis daugiausia naudojamės. O aš vertinu tik paprastumą ir lengviausią atgaminimą. Juk tik dėl šito romėnai kaldavo jomis paminklų įrašus. Tai didžiosios spausdintos raidės.

Skaitymo mokymo tvarka

Su balsiu-skiemeniu supažindinama, kaip seniau su garsu-raide. Pirmiausia išskiriame jį (skiemėnį) iš žodžio. Tam reikalui imame tinkamą žodį ir leidžiame jį pasakyti dalimis: E mē (E jo, E dē, E da, E di kas, E da las, E drū nas, E džios).

Kai vaikai jau gali skirstyti žodžius dalimis, kurios lengvai atsiskiria ir ryškiai ištaria E, tada mokytojas sako: Tą lengvai ištariamą E mes rašysime. Ir aiškiai rašo E. Nepamirškime uždėti taško, lyg kepuraitės.

Visi vaikai rašo į savo sąsiuvinius. Mokytojas žiūri, ar visi gerai parašo. Jeigu kas negerai parašo — taiso. Rašoma mažiausiai po 5. Tik turi būti gražios, kad mama džiaugtųsi.

Dviraids skiemuo

Nuo balsės (vienraidžio skiemens) tenka pereiti į dviraids. Tačiau nenorint mokinių apsunkinti visada reikia duoti tik po vieną naują elementą (raidę). Tada vaikam naują medžiagą bus nesunku įsiminti. O čia tai tikrai svarbu, nes čia vaikas turi išmokti pagaut "skaitymo paslaptį". Tiesa, vaikas skaityti tik pradeda, bet dabar šitam geriausia proga. Juk ne kam kitam, o tik šiam reikalui duodami skiemenuoti žodžiai, kad vaikas pratintųsi griebti juos skiemėnimis. O skiemuo, kaip vienu atdūsiu ištariama žodžio dalis, lengvai pagaunama.

Kai vaikas jau moka E, tai tinka dviraids ME, nes galima vėliau gauti žodį EMĖ, o vaikam jis tiks, nes gyvas žodis. Taigi, klausiamo vaikų, kuris iš jūsų matėt avele ir girdejęt, kaip ji šneka: juk ji moka tik vieną žodį.

— ME, — atsako vaikas.

Tą žodelį dabar mes rašysime. Kar-toju ir rašau: ME. Vaikai su mokytoju parašytą žodį skaito. Dabar, vaikai, pamkite sąsiuvinį ir tą avies žodelį parašysime. Pirmiau ME rašysime pirštu ore, o paskui rašysime į sąsiuvinius. Aš vėl prieinu prie lentos, kad vaikai matytų, kaip bus rašoma: pirma didelį stačią brūkšnį, paskui užsukimą, o pas-

kui kitą brūkšnį. Dabar prirašote Ė, kurią jau mokate. Dar kartą su vaikais pakartojų rašymą ore, nes vaikai rašo pirmą kartą, tai reikia viską lėtinti. Dabar liepiu rašyti į sąsiuvinius. Vaikai rašo po 2 žodelių.

Tėtė davė mamai obuolį. Mama ėmė. Vaikai, jūs jau mokate parašyti Ė, tai dabar rašysime žodį Ė MĖ. O gal kas iš jūsų šitą žodį parašytų? Ir padarytų man džiaugsmo? Ką pirmiausia rašysim? Ė, o paskui MĖ. Ir bus Ė MĖ. Rašome. Parašytą skaitome. Visi parašo po 3 Ė MĖ. Tik po gražius.

Ko mes siekiame?

Skaitydami žodžius, kurie sudaryti iš dviraizdžių skiemenų, mes turime įpratinti vaiką sugriebti "skaitymo paslaptį", nes šiuo atveju tai yra geriausia. Priešingu atveju tai gali užsistoti ir vaiką be reikalo varginti. Dėl to vengiama net ištarti priebalses, kad vaikas pratintųsi čiupti visą skiemenį iš karto. O kartu įpras lieti skiemens garsus, pagauti "paslaptį", o šitai sugriebs, dar skaitant dviraizdžius, vaikas toliau neturės jokių kliūčių, nes jų nebus. Didžiausia bus nugalėta, nes vaikas pajus skaitymo lengvumą. Tačiau dviraizdžių skaitymas turi tęstis iki vaikai pagriebs "skaitymo paslaptį".

Jeigu vaikas nesučiumpa jos net pateikus trečiąjį balsį, tada mokytojai patariama "priverst" vaiką ją prisiimti. Mokytojas rašo lentoje MĖ, TĖ, DĖ, RĖ, LĖ, TA, MA, DA, VA, SA, KO, JO, NO, DO, TO, MO, LO, SO, o tada vaikai tikrai ją sugriebs, nes be jos toliau skaityti nėra prasmės.

Būsimi mokinukai

Patys dviraizdžiai skaitomi tik skiemėmis, tačiau jokių būdų nerai džiojami. Jeigu vaikas klaus, kaip vadinama ši priebalsė, pasakyti, tačiau pabrėžiant, kad ją vieną sunku ištarti, ji sakoma tik su balse, dėl to vadinama priebalse.

Dar prie dviraizdžių skiemenų

Kai vaikai parašo pilną žodį, tai jie įsivaizduoja, kad jau daug gali, nes žodis parašytas. Dabar reikia imti kitus artimus šeimos narius, kurių vardai turi dubleruotus tuos pačius skiemenis: TĖ TĖ, DĖ DĖ, MAMA. Šitai duos vaikui džiaugsmo, nes parašę vieną skiemenį, jie sugeba rašyti ir antrą. O svarbiausia, kad šiuose žodžiuose sutinkama tik po vieną nepažintą elementą — raidę.

Dabar vaikai, mes parašysime žodį TĖ TĖ. Jūs išsiimkite sąsiuvinius, o aš pasiimsiu kreidą, kad galėčiau gražiai rašyti. Visi ramiai taria TĖ TĖ. Iš kiek dalių šis žodis sudarytas: iš dviejų. Aš pirmą dalį užrašysiu: TĖ. Kokia bus antra dalis? Kas iš jūsų galėtų ją parašyti? Gerai, rašyk tokią, kai pirmą. Skaitome visą žodį: TĖ TĖ. Dabar ištiesiam pirštą ir rašom ore. Parašykite į sąsiuvinius po 3 TĖ TĖ, o aš žiūrėsiu, ar visi gražiai rašo.

Panašiai patiekiami ir artimus žodžius DĖ DĖ bei MA MA. Nors pastarąjį teks pateikti kiek vėliau, kai vaikai bus pažinę A. Šiame tarpe teks vaikams pažinti visą eilę žodžių, net ženklelį — kurs bus vartojamas vietoj IR. Su šituo ženklu teks susidurti ir aritmetikoje.

Dviraizdžiai vartojami pradžioje, kai žodis prasideda priebalse ir baigiasi balse, nes taip lengviau skaitomi — balsę galima tęsti pagal norą. Dirbant Aleksote (Bandymų mokykloje) viena mergaitė net bandydavo tyliu pusbalsiu tarti priebalsę, o paskui ryškiu balsu skaityti balsę. Taip jai atrodė patogiau. Tai buvo pačioje skaitymo pradžioje, naudojant sintetinį garų — raidžių mokymo metodą.

Triraizdžiai skiemenys

Pirmieji triraizdžiai turi remtis balse, kuri priebalsė jungtų. Tai lengviausiai skaitomi triraizdžiai (KAS, TAS, A NAS, ŠI TAS, ŠI LAS, PI LIS, NA MAS, ŠA LIS, DU RYS, TĖ VAS, LAN GAS, MA TAU, MA TEI). Niekada nereikia vaikų apsunkinti skaitymu, nes jau elementoriumi jie bus atpratinti nuo knygos. Juk kodėl vieni vaikai mėgsta skaityti, o kiti prieš tai šiaušiasi? Priežastį reikėtų jieškoti ir skaitymo mokymesi. Juk vien į vaiko palinkimą negalima visko suvesti.

Toliau nukeliami žodžiai, kai pasi- taiko dvi gretimos priebalsės viename skiemenyje: STA LAS, SNIE GAS, KL OJA, ŽVI NYS, TEM STA. Tačiau sunkesnių dalykų elementorijų reikia vengti. Toki žodžiai, kaip SKRUZ DĖ LĖ, STRIMA GAL VIAIS, STRUK TŪRA atidėtini vėlyvesniems skyriams,

kai vaikai bus jau geriau subrendę ir įpratę skaityti.

Pagaliau į elementoriaus pabaigą duotinos tikrosios dvibalsės ir jų minkštinimas: KAU LAS — SIAU DAS, LAU ŽAS — LIAU NAS, UO GA — ŠIUO DU.

Ir pats užbaigiamas skyrius — didžiųjų raidžių pervedimas į mažąsias, kuriomis spaudžiamos veik visos knygos. Dabar vaikai jau gerokai prakiutę ir išgudrėję, taigi ir naująjį raidyno šriftą perims lengvai. Dabar pakanka duoti didžiosiomis ir mažosiomis (greta) atspausdintą eilėrašį, o vaikai skaitydami jį perims visą šriftą. Taigi, naujo šrifto pateikimas dabar nesudaro jokio sunkumo.

Nosinės

Yra abejojančių, ar elementorijui nosinės duotinos. Mano manymu, taip — duotinos. Juk jos lietuvių kalboj būtinos, tik nereikia išsiplėsti. Pakanka, kad vaikas žinotų, jog žodžiai, kurie atsako į klausimą KĄ IR KO, rašomi su nosinėm (ą, ę, i, u). Daugiau teorijos apie nosines vengti, nes būtų bereikalingas darbas ir tuščias mokinių varginimas.

Pabaigai

Šis metodas ne dabarties, bet ateities dovana. Mat, metodas, kaip darbo priemonė, turi užkariauti pozicijas iš lėto. Mūsų senieji mokytojai, kaip buvęs inspektorius A. Giedraitis, recenzavęs AIDUOSE Elementorijų Ė, kuriam rado vienintelį priekaištą, jog žodį A TĖ JO reikėjo rašyti AT Ė JO, nes priešdėlis AT nedalomas. Pastaba teisinga, nors mano apylinkėje žmonės šitai taria-skiemenuoja. Bet šitai elementoriaus nėsumenkina. Ypač garsų liejimas į skiemenis nenukencia, kas nepriklausomos Lietuvos mokytojam ir mažyliam sudarydavo tiek vargo. Juk ten dėl šio būdavo paliekami kitiems metams 15-18% mažylių. O mūsų neskaitlingai tautai tai didelis nuostolis. Manau sąmoningai lietuviai tai supras ir šios klaidos nedarys.

* * *

PELENAI IR NUODINGASIS METALAS

Apsišvarindami savo sodybas, sudeginame medžių šakas, žoles ar nužydėjusias gėles. Jų pelenai yra gera trąša daržui ir vaismedžiams, ypač kauliniams — abrikosams, slyvoms ir kt. Ne visiems augalams pelenai tinka: pelenų nemėgsta citrininiai medžiai, kamelijos, hydrangijos, azalijos ir kiti, kuriems reikalinga rūgštingumo turinti žemė.

Daugiausia pelenų mūsų namuose atsiranda deginant laikraščius ir kitus popierius. Tačiau pelenai gauti iš sudegintų popierių yra mažai vertingi, o dažnai net žalingi. Laikraščiai, kny-

gos ir kiti spaudos popieriai turi savyje švino, nes spaustuvės raidėms naudojamas švinas. Švinas ir kai kurie jo junginiai yra labai nuodingi, kartu su nuodingomis dalimis per šaknis patenka į vaisius. Popierių pelenus nereikia kasti į žemę, bet atiduoti išvežti kartu su šiukšlėmis.

Ne tik pelenai, bet ir laikraščių dulkės, kurias įkvepiame juos deginant, yra pavojingos. Anglijoje vieno šešių mėnesių kūdikio kraujyje buvo rasta švino du kart daugiau negu kitų vaikų kraujyje. Pasirodė, kad kūdikis daug laiko gulėdavo prie atviro židinio, kuris buvo kūrenamas laikraščiais ir žurnalais. Švinas ir kūdikio organizmą patekdavo su dulkelėmis, kurios kildavo nuo degančio popierio. Kai vaikas buvo kitur paguldytas, švino kiekis jo kraujyje per metus nukrito iki normalaus.

Apsinuodijimas atsiranda per ilgą laiką priimant nors ir mažus kiekius švino su maistu arba įkvėpiant jo garus ar dulkes. Perskaičius laikraštį, patartina rankas tuoj pat nusiplauti, kad spaudos dažai ir švinas nepatektų į maistą. Kaikurie švino junginiai net ir per odą įsisunkę gali užnuodyti.

Dėl nuodingumo švinas netinka valgių indams gaminti, bet blogesnės rūšies indų emaliui ir keramikos glazūrai kartais vartoja šviną. Ilgiau laikant gėrimus ar rūgštų maistą glazūruotuose moliniuose induose galima apsinuodiyti. Nupirktus emaliuotus indus dėl atsargos geriau yra prieš naudojant pavirinti keletą minučių su atskiestu actu.

Apsinuodijimo reiškiniai yra: anemija, išbalusi oda, regėjimo sumažėjimas, inkstų liga, sąnarių skausmai, paralyžius. Apsinuodijimui apsisaugoti padeda pieno dieta, geras išpraktavimas, vandenį pašalinantys vaistai ir kitos gydytojų naudojamos priemonės.

Nors švinas ir yra nuodingas metalas, bet pramonėje ir chemijoje plačiai naudojamas: jo junginiai įeina į daugelį dažų sudėtį, be jo neapsieina kristalinio stiklo gamyba. Kristalas su švinu duoda gražų šviesos lūžimą, o nugludutas labiau žėri už paprastą stiklą, be to, yra minkštesnis ir daug sunkesnis. Švino tepalas (angliavandenių plumbi) vartojamas patepti šlapiojanciom egzemom, votim, o taip pat apdegusiom kūno dalim. Šis tepalas džiovina ir švelniau sutraukia pažeistą odą. A. P.

(“Tėviškės Aidai”)

• SVEIKATA

EKVADORO - VILKABAMBO

ŠIMTAMEČIŲ SENUKŲ GYVENIMO PASLAPTYS

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Ekvadoras — maža Pietų Amerikos valstybė, apie 6 milijonai gyventojų. Sostinė Quito su puse milijono gyventojų. Guayaquil uostas turįs virš 700.000 gyventojų. Ploto atžvilgiu 270.670 kv. km. Ribos sueina su Kolumbija, Peru valstybe ir Pacifiko vandenynu. Kraštas nepaprastai kalnuotas Andų kalnais, turi daug salų, kurios savo ekspediciniais pavadinimais iš filmų daugeliui jau yra pažįstamos. Pačios žinomiausios yra Archipelago Colon ir Galapagų salos. Klimatas labai įvairus. Vietomis augina bananus, kakavą, medvilnę, ryžius, kavą, miežius, rugius, kukurūzus, pupeles, žirnius, apelsinus, mandarinus, bulves, tabaką, cukrų. Gyvulininkystėje augina avis, kiaules, galvijus, arklius, ožkas ir asilus.

Mineralai: auksas, sidabras, varis, cinkas, geležis, anglis, gipsas ir marmoras. Kaip ir kitų Pietų Amerikos kraštų, išlaisvintojas iš ispanų okupacijos yra laikomas herojus Simon Bolivar. Nepriklausomybę atgavo tik 1809 m. rugpjūčio 10 d.

Šalis labai kalnuota su neperžengiamomis vietomis, kuriomis tik asilais galima susisiekti. Kalnai apaugę didžiuliais miškais. Turi du didelius vulkaninius kalnus: Cotopaxi kalnas 5.940 metrų augštumo ir Chimburazo kalnas 6.310 metrų augštumo. Chimburazo yra pats augščiausias Ekvadoro kalnas, kuriame buvo įkopen ir Ekvadoro išvaduotojas — Simon Bolivar. Tikyba — katalikų. Ekvadoriečiai patys pamaldžiausi žmonės pasaulyje. Kalba oficiali ispanų, nors indėnai kaikuriuose vietose kalba quinchua (vadinama Inca kalba). Rasės atžvilgiu — mišinys. Dalis ispanų — invazijos baltųjų palikuoniai, indėnų apie 50%, maišytų apie 30% ir negrų - mulatų tik apie 8%.

Miestas Riobamba pasižymi nepaprastu gamtos grožiu, turi virš 40.000 gyventojų, su išsikišusiais dideliais vulkaniniais kalnais.

Visai šiaurinėje Ekvadoro pusėje, Lojos provincijoje, yra Lojos slėnis, vadinamas Vilcabamba. Vizituojamas tūkstančių turistų ir svetimtaučių. Vilcabamba yra apsupta iš visų pusių augštų kalnų. Neturi jokios susisieki-

mo priemonės, beveik neprieinama vieta. Sunku aprašyti šio priėjimo vietą, nes tai ilgų valandų kelias asilais. Bet, kartą pamatęs šį slėnį, atrodo, patekai į dangų. Idiliškos gamtos vietovė, apsaugota pačios gamtos nuo visokių sunaikinimo galimybių. Gyvenamieji namai pastatyti pačių gyventojų iš medžių ir savo paties statybos priemonėmis. Gyvena iš viso apie 900 žmonių. Klimatas malonus, gyvena ramiai be jokio triukšmo bei mašinų. Vilcabambos gyventojai jau nuo 200 metų pasižymi savo ilgo gyvenimo amžiumi. Kaip galima būtų išaiškinti šių ilgų metų gyvenimą? Ilgametinio gyvenimo amžių pas juos nustatė vieno Anglijos universiteto gydytojas - mokslininkas David Davies, specialistas senų žmonių studijų srityje. Sužinojęs apie šio slėnio ilgamiečių žmonių gyvenimą, atvažiavo specialiam tyrimui. Kada atsistoję priešais šio slėnio gyventojų veidus akis akin, visos abejonės išsisklaidė. Daugumas gyventojų turėjo nepaprastai daug metų. David Davies paskelbė visus čia atrastų gyventojų gyvenimo davinis. Pastebėjo, kad visi šie senukai visose gyvenimo funkcijų atlikimo sąlygose — visai normalūs, net ir protišškai neatsilikę. Gyvenimo amžius siekia iki 150 metų. Dantis turi sveikus, veda aktyvų normalų gyvenimą, padeda atlikti savo šeimos nariams namų darbus, išeina dirbti į laukus ir grįžta tik vakarais į namus. Kartais atlieka iki trijų valandų keliavimo kelią. Atmintis visai nešlubuoja. Anglų mokslininkai nustatinėja, kad tokių ilgų gyvenimo metų laikas priklauso daugybei faktorių: paveldėjimas, aplinkos ramumas, grynas kalnų oras, nes neprivažiuoja jokia susisiekimo priemonė. Bet svarbiausia į ką reikia atkreipti visas dėmesys, tai jų maitinimosi dieta. Jie valgo tiktai tai, ką patys pasigamina ir išsiaugina. Kalorijų skaičius menkas, turi tik iki 1.600 kalorijų į dieną. Nei augšto kraujo spaudimo ligų, širdies ligų, vėžio, cukraus ligų nerado nei vieno ligonio. Jų pasisakymu miršta ir su serga tada, kada atvažiavę užsieniečiai atveža ir užkrečia kokiomis mirštamomis ligomis. Todėl šios rūšies “turistai” nelabai yra pageidautini. Iš jų pačių daugelis mano, kad jų ilgo gyvenimo amžius priklauso nuo geriamos vietovės žolių arbatos, kurią geria kelis kartus į dieną. Maisas su labai mažu riebalų kiekiu, valgo daug vaisių, rūko jų pačių pagamintas be jokios rafinacijos cigaretes. Mokslininkai šiuo metu analizuoja vandens sudėtį, kurį jie naudoja. Gal kas vandenyje glūdi paslaptingo? Anglų mokslininkas David Davies šiais metais nori grįžti atgal į Vilcabambą ir pagyventi vienerius metus jų tarpe, surenkant savo ruošiamai knygai medžiagą. Neabejojame šios knygos įdomiais rezultatais, nes tikrai visi norėtume sužinoti tų šimtamečių senukų gyvenimo paslaptį.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

PONAMS —

Jei norit būt elegantiški — niekad nepersipuoškite.

Toronto žymiausias vyriškų rūbų modelis PHILIP MATTHEWS pataria

ria vidutinių pajamų vyrams, perkantiems sau rūbus, laikytis sekančių taisyklių:

1. Pirmiausiai nusipirkit sau geros rūšies ir labai gerai pasiūtą švarką — tamsiai rudą ar tamsiai mėlyną. Prie jo derinkite visas kitas aprangos dalis: kaklaraiščius, nosinaites, batus, marškinius, megztinius ir įvairias spalva tinkančias kelnes. Bekeičiant tuos priedus, jūsų švarkas kiekvieną kartą atrodys skirtingai.

2. Nepirkit daugiau kaip vieno pasukutinės mados rūbo. Atsimenat, kaip Nehru stiliaus eilutės išėjo iš mados po vieno sezono. Dabar dėvimos safari eilutės taip pat bus pamirštos sekančiais metais.

3. Pirkite po vieną aprangos dalį, bet ne visą garderobą iš karto. Visada, kai perkat marškinius ar kaklaraištį, pagalvokit ar jie tiks prie jūsų turimų eilučių ar švarkų.

4. Venkite eilučių, pasiūtų iš žymiai raštuotos ar stambiai languotos medžiagos. Jos nėra lengvai pritaikomos prie kitų jūsų rūbų dalių. Bazinė trijų dalių pilnos vilnonės flanelės eilutė yra pati praktiškiausia, lengviausiai priderinama prie įvairių spalvų ir pasiuvimų.

5. Nebūkit tais apsilaidėliais, kurie, nusiėmę rūbus, nudrebia juos į kampą. Eilutes ir kelnes reikia tuoj pat nusiėmus nušepčiuoti ir tvarkingai pakabinti į spintą.

6. Nedėvėkite savo mėgiamiausių rūbų kasdien. Keiskite juos, pridėdami vis naujus priedus. Tuo būdu rūbai daug ilgiau tveria.

7. Nesiųskite rūbų po poros dėvėjimų į valyklą. Pabandykite pašepčiuoti namie. Dažnai cheminiai valomi rūbai daug greičiau susidėvi.

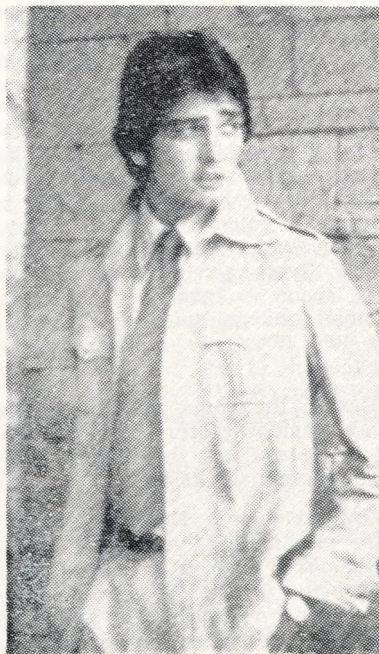

PAVASARIS NEW YORKE

Pavasari nebematysime taip populiarių ir ilgai dėvėtų plaunamos sintetinės medžiagos kelnų ir švarkų eilučių, nebematysime trumpų sijonų, vyriško stiliaus švarkų, pakeltų pečių ir kitų aštrių linijų rūbų.

Viskas pavasariui ir vasarai platu, laisva, viskas skrieja, plaukia.

Jei kuri moteris per mažo ūgio ar per stora laisviems, užkrantiems ant sijonų bliuzonams, ji galės pasirinkti lygias, užsiutom klostelėm pa-

laidines arba įvairaus ilgio megztinius, mezgamus iš lininių, vilninių, medvilninių ir šilkinų siūlų. Tie megztiniai dėvimi prie įvairaus platumo sijonų ir naujų siauresnių kelnų.

Sijonai ilgi, iki pusės blauzdų, siauri, raukti, klostyti ir puošiami volanais. Prie tų sijonų dėvimi arba visai žemom kulnim arba labai augštom plonom kulnim batukai.

Kelnės siauresnės, bet ne aptemptos. Kai kurios nuo liemens turi paraukimus arba klostes. Jos ne tokios ilgos kaip pernai. Vakarui siuvamos haremo stiliaus kelnės iš plono šilko ar satino.

Prie kelnų ir sijonų dėvimi palaidi švarkai. Jie ilgesni maždaug 28 inčių ilgumo, laisvi ir be pamušalo. Kartais jie sujuosiami siaurais odiniais arba tos pačios medžiagos dirželiais. Vakariniams švarkams naudojamas šilkas, satinas ir mežginiai. Kai kurie švarkai marškinių stiliaus su stačiom apakklėmis ir rauktom rankovėmis su rankogaliais.

Apsiaustai taip pat laisvi ir lengvos medžiagos — plonos vilnos, medvilnės ir šilko.

Vienos arba dviejų dalių suknelės uždengtos, ilgom rankovėmis arba labai iškirptos. Ilgos rankovės siuvamos raglano stiliaus, rauktos, pūstos, užbaigiamos rankogaliais arba valančiais ir mežginiais.

Prie iškirptų, be rankovių vasarinių suknelių dėvimi švarkai arba mežginiai. Suknelių sijonai platūs, raukti arba klostyti.

Vakarui labai madoje platūs romantiški taftiniai sijonai arba kūną apguliančios mežgtinės šilko medžiagos suknelės.

Medžiagų spalvos — šviesios ir švelnios dienos, tamsios ir dramatiškos — vakarui.

PRIEDAI PAVASARIUI IR VASARAI

Tinkamai parinkti priedai gali atnaujinti seną eilutę ir papuošti kuklią, paprastą suknelę.

Šiomet labai madinga segti į plaukus gėles, tik jos turi būt nedidelės ir švelnių spalvų. Plaukų šukuosenos neilgesnės kaip iki pečių, smulkiai garbanuotos arba lengvai banguotos.

Gausiai dėvimi šaliai ir skaros, vienos spalvos, senoviškų mežginių, mažais langeliais, vilniniai, šilkiniai ir sintetinio krepo.

Dirželiai dėvimi su sijonais, kelnėmis ir eilutėmis. Dažniausiai jie siauri, kartais dvigubai apjuosiami apie liemenę.

Madoje kuklūs papuošalai — viena auksinė ar sidabrinė grandinė, bet ne dešimtis pigių metalinių eilučių.

Batukai šiomet žemom kulnim, natūralios odos spalvos graikiški sandalai, ryškesnių spalvų espadriliai dienos metui ir sportui, o vakarui — labai augštom kulnim uždari bateliai. Dažnai jie užsegami arba užrišami dirželiais.

DIRBANČIOMS MOTERIMS

Ištaigose dirbančios moterys turėtų daugiau dėmesio kreipti į savo aprangą.

Besirinkdamos darbui rūbus, prisiminkite tris pagrindines taisykles — jūsų rūbai turi būti kuklūs, patogūs ir elegantiški.

Apranga, kuri atrodo šviežiai devintą valandą ryto, o apie pietus jau "apvysta" darbui netinka. Pirmiausia, pasirinkite nesiglamžančias medžiagas. Sintetinės arba maišyto plaušo medžiagos, kurios panašios į vilną, šilką ar medvilnę yra pačios geriausios.

Rūbai darbui turi būti patogiai pasiūti. Siauri sijonai nepatogūs, jie lengvai susiglamžo ir, jei jums reikia visą dieną praleisti sėdint prie rašomos mašinėlės. Taip pat — jei atsisėdus jie pasikelia virš kelių. Jei mėgstat siaurus sijonus, pirkite juos su giliom klostėmis priekyje ar užpakaly.

Su sijonėliu dėvėkit gerą vėžlio kaklų ar trikampiu iškirptu kaklu mežtinę. Prie iškirpto mežgtinio labai gerai dera sportinė palaidinė ar kontrastinių spalvų skarelė.

Pačios gražiausios palaidinės siuvamos iš šilko arba šilko ir sintetinio plaušo mišinio. Ant palaidinių tinka susegami vilniniai mežgtiniai arba aksominiai švarkai. Susegami mežgtiniai dėvimi ir ant tos pačios spalvos puloverių. Tokios eilutės visada labai tvarkingai ir elegantiškai atrodo. Prie mežgtiniu galite užsidėti mažą eilutę perlų arba auksinę grandinėle.

Suknelės darbui turėtų būt geros medžiagos, bet labai paprasto kirpimo — marškinių stiliaus arba lygios mežgtos medžiagos. Eilutės su kelnėmis taip pat tinkamos, arba kelnės, palaidinė ir priderinta liemenė. Džinsai jokių būdu negali būt dėvimi įstaigoje.

Ką bepasirinktumėt, venkite medžiagų dideliais raštais ir labai ryškių spalvų. Jei mėgstat raštuotas medžiagas, rinkitės smulkų raštą.

Barškančios apirankės ir ilgi kabantys auskarai taip pat netinka įstaigai. Venkite ir juodos spalvos. Ant jos kiekviena dulkelė matoma.

Prieš pirkdamos darbo aprangą, susidarykit savo spalvų skalę ir jos laikykitės. Mežgtiniai, palaidinės ir sijonai yra patys praktiškiausi. Jei jie derančių spalvų, bekeisdamos rūbų dalis, jūs be didelių išlaidų susidarysit ištisą darbo aprangą.

Jei rinksitės rūbus geros medžiagos ir klasinio stiliaus, jie išsilaikys keletą metų ir visada gerai atrodys.

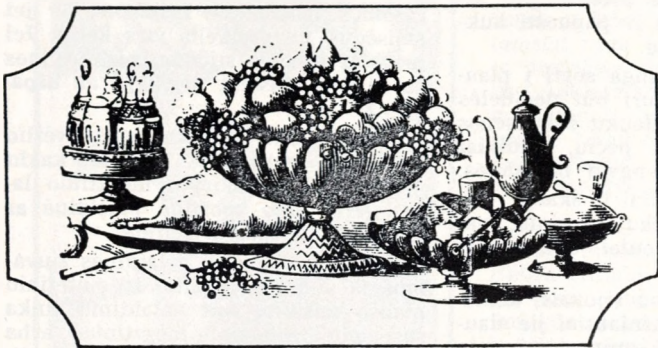
Su gera eilute jūs galite praleist darbo dieną ir, jei reikalinga, užsirišusios spalvotą skarelę ar, užsidėjusios aukso grandinėle, galite tiesiai iš darbo eiti į svetainę arba į teatrą.

Visada nešiokitės rankinukyje porą kojinių. Niekas taip negadina geros išvaizdos kaip paleistom akim kojine.

Papuošalai, dėvimi darbe turėtų būt labai kuklūs — eilutė perlų, medalionas, sidabrinė ar auksinė grandinėle, maži auskarai ir apirankė, bet tik viena.

Veido grimas dedamas lengvas ir šukuosena paprasta. Batukus dėvėkit patogius, vidutinėm arba žemom kulnim.

Gera turėti darbui skirtą rankinuką, kuris sutalpintų visus jūsų reikmenis ir būtų gerai sutvarkytas, kad, jį atidarius, tuoj pat surastumėt kas reikalinga. Darbo rankinukas dėvimas kasdien, tad kad ilgiau tvirtų, geriausiai pirkti odinį.

• Šeimininkų kampelis Veda L. MURAUSKIENĖ

Apelsinai vyne

- 1 puodukas vandens,
- ¼ puoduko cukraus,
- 1 puodukas raudono vyno,
- 2 gvazdikai,
- 1 inčo ilgio cinamono lazdelė,
- 1 inčo ilgio vanilės pupelė,
- 4 citrinos riekutės,
- 6 apelsinai.

Puode pavirti cukrų su vandeniu, kol cukrus ištirps. Pridėti vyną, gvazdikus, cinamoną, vanilę ir citrinos riekutes. Leisti užvirti. Tada sumažinus ugnį, pavirti apie 15 minučių. Perkošti. Nulupti apelsino žievę ir plonąją membraną. Tada plonom riekutėm supiaustyti ir užpilti išvirtu sirupu. Palaikyti šaltai. 4-6 porcijos.

Šokoladinis musas

- 1 pakelis paprastos želatinos (be skonio),
- ¼ puoduko vandens,
- 3 kupini šaukštai nesaldintos kava-
vos pudros,
- 1 šaukštas daržovių aliejaus,
- ¼ puoduko cukraus pudros,
- ⅔ puoduko paprasto cukraus,
- ¾ puoduko nugriebto pieno
(skim milk),
- ½ puoduko ledo vandens,
- 1 šaukštelis citrinos sunkos,
- 1 šaukštelis vanilės,
- ½ šaukštelio migdolų ekstrakto,
- ⅔ puoduko nugriebto pieno pudros
(skim milk powder).

Užberti želatina ant ¼ puoduko vandens ir palikti. Kakavą, aliejų, cukraus pudrą, cukrų ir pieną sumaišyti nedideliame puodelyje. Ant lengvos ugnies pakaitinti, sudėti želatiną ir maišant kaitinti, kol želatina išsileis. Sudėti vanilės ir migdolų ekstraktus. Įstatyti į indą su šaltu vandeniu. Maišyti kol sutirštės.

Pieno pudrą, ledų vandenį ir citrinos sunką išplakti su elektrine maši-

nėle kol gausis plaktos grietinėlės tirštumas (apie 8 minutes). Tada lengvai įmaišyti į atšalusią masę. Stikliniame inde apie 9 inčų diametro (glass pie plate) išdėti šokoladinius plokštinius arba pavieniuose indeliuose. Užpilti masę ir leisti, kad atvėstų. Šis saldusis neturi per daug kalorijų. Tinka kas laikosi dietos.

Slyvų uogienė

- 2½ svaro gerai prinokusių apvalių
slyvų (santa-rosa),
- 7 puodukai cukraus,
- ½ buteliuko pektino (liquid pectin),
- ¼ puoduko Cointreau, Kirsch arba
- ½ puoduko degtinės,
parafino užliejimui.

Išvirinti indelių 8 puodukams uogienės (išsterilizuoti). Slyvas nuplauti, perplauti pusiau ir išimti kauliukus. Imti kauliukus virš indelio, kad surinkti uogų sunką. Sunką perkošti, kad būtų ½ puoduko. Jeigu trūksta, pridėti vandens. Slyvas sudėti į maišytuvą po kelias, kad susitrintų arba labai smulkiai sukapti. Sudėti į sunkesnę virimui puodą. Supilti sunką ir leisti, kad užvirtų. Sumažinti ugnį, uždengti puodą ir leisti dar pavirti apie 5 minutes. Nuėmus nuo kaitros, nugriebti putas.

Atmatuoti 4 puodukus virtų slyvų į didesnę puodą. Puodo dugnas turi būti storas. Įmaišyti cukrų ir dėti ant augštos ugnies. Leisti, kad gan smarkiai pradėtų virti. Nuolatos maišant taip pavirti porą minučių. Nuėmus nuo ugnies, tuoj pat įmaišyti pektino skystį. Nugriebti su metaliniu šaukštu putas ir vėl maišyti apie 5 minutes, nuolatos nuimant putas. Tuo pačiu leidžiama masei atvėsti ir neleidžiama vaisiams plaukti paviršiuje. Naudojant likerį ar degtinę, įmaišyti tuoj pat į uogienę. Greitai supilti į paruoštus stiklus. Plonai užlieti ištirpintu parafinu.

Vyšnių ir rabarbarų uogienė

- 1 svaras gerai prinokusių saldžių
vyšnių,
- ¾ svaro rabarbaro,
- 4½ puoduko cukraus,
- 1 dėžutė pektino miltelių (pectin
powder)..

Vyšnias nuplauti, nuimti kotelius ir išimti kauliukus. Smulkiai sukapti ir sudėti į keturių puodukų talpos indą kartu su esama sunka. Nuplautus ir nuvalytus rabarbarus labai plonai supiaustyti ar sukapti. Sumaišyti kartu su vyšniomis.

Dideliame, plačiame virimo puode sudėti ¾ puoduko paruoštų vaisių. Virimo inde užberti pektino pudrą ant vaisių ir gerai išmaišyti. Uždėti ant ugnies. Pamašant leisti, kad gerai užvirtų. Tada įmaišyti cukrų ir vėl leisti, kad gerai pavirtų apie 1-2 minutes nuolatos maišant. Nuimti nuo kaitros, dar pamašyti nugriebiant putas.

Sudėti į vidutinio dydžio stiklinius sterilizuotus indus. Viso 4½ puoduko talpos. Galima viršų užlieti parafinu.

Kriaušių uogienė

- 3 svarai prinokusių kriaušių,
- 2 šaukštai citrinos sunkos,
- 5 puodukai cukraus,
- 1 dėžutė pektino pudros vaisiams
(powdered fruit pectin).

Išsterilizuoti (išvirinti) užtektinai stiklų 7 puodukams uogienės. Kriaušes nulupti ir išimti sėklas. Tada smulkiai sukapti ar sumalti. Dideliame virimo inde atmatuoti 4 puodukus. Sudėti citrinos sunką, užberti pektino pudrą ir išmaišyti. Padėti ant augštos ugnies ir leisti uogienei gerai užvirti. Tada tuoj pat sudėti cukrų ir vėl užvirinti ir leisti gerai pavirti apie 1 minutę nuolatos maišant. Nuėmus nuo ugnies, nuimti putas su metaliniu šaukštu. Tada dar pamašyti apie 5 minutes vis nugriebiant putas. Taipgi leidžiant uogienei atvėsti. Greitai sudėti į paruoštus stiklus ir užlieti apie ⅓ inčo storumu karšto parafino.

BULVINIAI PATIEKALAI

Bulviniai blynai

- 1 kg. bulvių,
- 1 didelis svogūnas,
- 2-3 kiaušiniai,
- 2 št. miltų arba džioviesėlių,
- riebalų kepinui, druskos, karčiųjų
pipirų.

Bulves nulupti, sutarkuoti, įtarkuoti svogūną, sudėti miltus, kiaušinius, druską ir pipirus (pagal skonį). Kep-tuvėje gerai įkaitinti riebalus, šaukštu dėti gerai išmaišytą bulvių masę ir gražiai apkepinti iš abiejų pusių. Servuoti karštus su padažu: spirgučiais, sviestu, grietine arba uogiene (obuolių koše, spanguolėmis ir t.t.).

Bulviniai blynai su mielėmis

- 4 pd. tarkuotų (gerai išspaustų)
bulvių,

2 kiaušiniai,
15 g. mielių,
1 pd. pieno,
1 bandelė (piene mirkyta ir gerai išspausa),
riebalų, druskos.

Tarkuotas bulves gerai išspausti ir užplikyti verdančiu pienu. Sudėti kiaušinių trynius, mažame šilto pieno kiekyje pakilusias mieles, piene mirkytą bandelę ir druską. Lengvai išmaišyti ir pusvalandį, uždengus, palaikyti šiltai. Baltymus išplakti, lengvai įmaišyti ir kepti karštuose riebaluose. Servinti karštus su įvairiais padažais.

Bulvinis plokštainis (kugelis)

2 kg. bulvių,
2 smulkiai kapoti svogūnai,
½ pd. (gali būti ir daugiau) manų kruopų,
3 kiaušiniai,
riebalai, druska.

Bulves nulupti ir sutarkuoti. Sudėti riebaluose pakepintus svogūnus, kiaušinius, manų kruopas ir druską. Viską gerai išmaišyti. Molinį kepimo indą patepti riebalais, supilti mišinį ir kepti vidutinio karštumo krosnyje apie 2 val. Paviršių galima patepti riebalais, kad gražiai paruduotų. Tik iškepęs plokštainis būna minkštas, todėl jį reikia atvėsinti ir servuoti šiltą. Arba galima palikti sekančiais dienai, sustingusį plokštainį supjaustyti pailgomis riekėmis ir kiekvieną, iš visų pusių, gražiai apkepti riebaluose.

Bulvių - obuolių košė

1 kg. bulvių,
1 kg. rūgščių obuolių,
125 gr. sviesto.
druskos, cukraus, spigintų lašinių arba šoninės.

Bulves ir obuolius nulupti, atskirai išvirti ir sutrinti. Sumaišyti kartu, pridėti pagal skonį cukraus ir druskos. Viską gerai išplakti su sviestu, geriausiai su elektriniu maišytuvu. Sudėjus į indą papuošti spigintais lašinukais arba šonine. Tinka prie keptos kiaulienos, kumpio, kotletų ir įvairių dešrų.

Bulviniai virtiniai su abrikosais

1 kg. bulvių,
1 kg. prinokusių abrikosų,
350 g. miltų (pagal reikalą),
50 g. sviesto,
50 g. cukraus,
1 kiaušinis.
džiuvėsėlių, druskos, cinamono, cukraus gabalėlių.

Iš vakaro išvirtas bulves su lupe-
nomis nulupti ir sutarkuoti. Sumaišyti su kiaušiniu, druska ir tiek miltų, kad išsiminkytų gera tešla. Tešlą iškočioti ant lentos ir supjaustyti kvadratais. Abrikosus gerai nuplauti, išimti sėklą ir jos vietoje įdėti cukraus gabalėlį. Po vieną abrikosą dėti į tešlą ir padaryti kamuoliuką. Dėti į pasūdytą, verdantį vandenį ir virti apie 10 min. Kai virtiniai išplauks į paviršių, gerai nusunkti ir sudėti į pašildytą indą. Kiekvieną virtinį lengvai praplėsti su šakute ir užpilti svieste pagruzdintais sausainukais. Ant viršaus pabarstyti cukrumi ir cinamonu.

Garstyčių padažas

1 št. garstyčių miltelių,
4 št. balto vyno (sausas),
4 št. paruoštų Dijon garstyčių,
2 pd. rūgščios grietinės,
¾ pd. kapotų svogūnėlių laiškų.
½ št. druskos.

Garstyčių miltelius ištrinti su vynu, sudėti garstyčias, druską ir gerai išmaišyti. Viską išplakti su rūgščia grietine ir sudėti kapotus laiškus. Tinka kaip padažas prie įvairių šaltų mėsų ir mišrainių.

Sardinių užkandis

Tosteryje padžiovinti baltą duoną, nupjauti pluta, iš abiejų pusių gerai patepti lydytu sviestu ir garstyčiomis (prancūziškas Dijon turi geresnį skonį, taip pat ir vokiškų firmų). Sardines (vartoti be kaulų ir odelės), sudėti ant duonos (apie 4) ir pabarstyti pipirais. Kepti karštoje krosnyje apie 10 min. Servuoti karštas, papuošti citrinos riekelėmis ir petražolėmis.

Braškių saldusis

500 g. braškių,
300 g. cukraus,

2 pd. plakamos grietinės,
4 baltymai,
250 g. cukraus,
½ citrinos sunkos.

Braškes nuvalyti ir su cukrumi išsukti "blenderyje". Grietinėle išplakti ir sudėjus į braškių masę maišyti apie 2 min. šaukštu. Supilti į pailgą formą ir šaldytuve šaldyti apie 2 val., dažnai pamaišyti šaukštu, kad nenuslūgtų. Kiaušinių baltymus išplakti su cukrumi ir pridėti ½ citrinos sunkos. Išplaktą masę dėti į sviestuotas mažas formules arba kupstelius ant skardos. Laikyti krosnyje per naktį prie 120°. Braškių šaldytą masę servuoti su kepiniais. Toks saldusis gali išsilaikyti keletą dienų, tik "bese" kepinus reikia laikyti uždarytame inde, kad nesudrėktų.

Porai su pomidorais

750 g. porų,
20 g. margarino,
4 št. vandens,
1 didesnė dėžė (apie 1 sv.) konservuotų pomidorų,
1 št. sojos padažo,
druskos, pipirų, "thyme", petražolių.

Porus labai gerai išplauti, supjaustyti skritinėliais ir su riebalais troškinti uždaramame inde apie 15 min. Pomidorus nusunkti, sumaišyti su vandeniu, sojos padažu, 5 št. pomidorų sunkos, sudėti į troškinamus porus ir dar apie 10 min. troškinti. Prieš duodant į stalą pabarstyti petražolėmis. Tinka prie keptos mėsos ir paskrudintos baltos duonos.

Provanso pomidorai (vienam asmeniui)

1 pomidoras,
2 pd. b. duonos džiovėsėlių (šviežių),
2 št. kapotų petražolių,
1 skiltelė kapoto česnako,
lydyto sviesto arba aliejaus, druskos, pipirų.

Pomidorą perpjauti per pusę (statmenai), ranka išspausti sėklas ir dalį sunkos. Vidų ištepti druska, pipirais ir sudėti apverstus, kad ištektų. Džiovėsėlius sumaišyti su petražolėmis.

česnakų ir pripildyti pomidorų puses. Sudėti į riebalais pateptą indą, ant kiekvieno užpilti lydyto sviesto arba aliejaus, kepti krosnyje prie 450° apie 15 min. arba kol gražiai paruduos. Tinka kaip priedas prie įvairių patiekalų.

Vaisiniai ledai

Citrus vaisius išsunkti, kitus vaisius sumalti "blenderyje" ir padėti į šaldytuvą. Vandenį užvirti su reikalingu cukraus kiekiu ir nuo užvirimo dar virinti 5 minutes. Atšaldyti ir sumaišyti su vaisių sunka arba koše, viską sudėti į ledų formules ir šaldyti apie 3-4 val. Prieš servuojant (5 ar 10 min.) viską išimti iš ledų formelių, sudėti į gilesnį indą, pamaigyti šakute ir gerai išplakti elektriniu plaktuvu. Sudėti į stiklines taures arba indelius ir tuojau servuoti.

Braškių ledai

- 2 pd. braškių košės,
- ½ cukraus,
- 1 pd. vandens,
- pagal skonį citrinos sunkos.

Melono ledai

- 2 pd. gerai prinokusio melono košės,
- ½ pd. cukraus,
- 1 pd. vandens,
- ½ pd. citrinos sunkos.

Citrininiai ledai

- 1 pd. citrinos (arba lime) sunkos,
- 1 pd. cukraus,
- 2 pd. vandens.

Šampano ledai

- 1 pd. citrinos sunkos,
- 1 pd. cukraus,
- 1 pd. vandens,
- 1 pd. balto vyno.

Viską paruošus sudėti į plačią šampano taures, ant viršaus užpilti po 1 štl. likerio (Grand Marnier) taures pripildyti šampanu ir tuojau servuoti.

Šiltas pušas

- 1 pd. cukraus,
- 4 cinamono lazdelės,
- 2 citrinos, pjaustytos riekelėmis,
- 2 pd. ananasų sunkos,
- 2 pd. apelsinų sunkos,
- 6 pd. raudono vyno (sausas),
- ½ pd. citrinos sunkos,
- 1 pd. dezertinio vyno (sausas),
- ½ pd. vandens.

Vandenį, cinamono lazdeles, 3 citrinų riekėles pavirinti 5 min. Nusunkti ir palaikyti šiltai. Vyną ir sunką gerai paširdyti, bet neužvirti. Visą sumaišyti, sudėti likusias citrinos riekėles ir servuoti karštą.

• Atsiųsta paminėti

Jaunystė — Janina Narūnė; autobiografinių atsiminimų antroji dalis; 232 pusl., iliustruota nuotraukomis; kaina — 5 dol. Idomūs autobiografiniai atsiminimai. Abi knygos: Vaikystė ir Jaunystė — vertingos, lengvai skaitomos ir nukeliančios į praėjusius laikus.

Laiškas jaunystei — Alė Rūta; beletristinio pobūdžio prisiminimai; dailininkė — Rasa E. Arbaitė; 127 pusl., kaina — \$4.00, užsakant didesnę kiekį \$3.50; knygą galima gauti sekančiais adresais: A. Rūta, 306-22 St., Santa Monica, Calif. 90402, USA; Tėvai Pranciškonai, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lietuvių Išeivijos Spaudos Bibliografija 1970-1974; redakcinė kolegija — P. Gaučys, J. Dainauskas, T. Remeikis; Lituanistikos instituto leidinys; 300 psl.; kaina nepažymėta.

Vitolio rauda — J. I. Kraševskis (Witolorauda — J. I. Kraszewski 1846) — vertė Povilas Gaučys; leidėjas — prel. J. Karalius; meninė priežiūra — V. O. Virkus; lituanistas — Pr. Razminas; 286 psl.; originalūs dail. V. Smakausko medžio raižiniai iš pirmųjų leidinių lenkų kalba. Vertingas ir gražiai apipavidalintas leidinys su autoriaus portretu ir dviem tituliniais puslapiais iš 1846 m. Puiki dovana knygų mylėtojams!

Ir šviesa ir tiesa — Petras Stravinskis; 214 psl.; kaina nepažymėta.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Miško aidas — šeštosios tautinės stovyklos laikraštis Australijoje; redaguavo kolektyvas.

Trys dramos — Anatolijus Kairys; Rūtėlė, Saulės rūmai, Žmogus ir tiltas; 158 psl.; kaina nepažymėta.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, C. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

* * *

Dėkojame vyresniosioms "Giedrininkėms" už \$25.00 auką! Adm.

* * *

GARBĖS PRENUMERATOS

Abraitienė V., Cleveland, Ohio, Ambroziejienė R., Newark, N.J., Bačanskienė A., Manchester, Conn., Bačkaitienė M., Detroit, Mich., Bajorūnienė M., Southfield, Mich., Bakšienė M., Chicago, Ill., Baliutavičienė V., Valencia, Venezuela, Barakauskienė P., Mississauga, Ont., Barkauskienė P., Chicago, Ill., Bartkienė K., Hamilton, Ont., Bartninkaitienė V., Toronto, Ont., Batisa B., Brockton, Mass., Beleskienė B., Chicago, Ill., Beržinskienė S., Toronto, Ont., Biknevičienė K., Chicago, Ill., Brenciuvienė E., Chicago, Ill., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Bumblienė S., Preston, Vic., Australia, Bumbulienė M., Toronto, Ont., Bungardienė A., Hamilton, Ont., Buračaitė E. (2-jų metų), Baltimore, Md., Burksaitienė M., Toronto, Ont., Butkienė M., Great Neck, N.Y., Butkienė P., Cleveland, Ohio, Čečauskienė O., Montreal, Que., Čekauskienė G. (2-jų metų), Westland, Mich., Černiuvienė F., Chicago, Ill., Čerškienė O., Chicago, Ill., Chmieliauskaitė E., Lake Worth, Fla., Dalondienė V., Toronto, Ont., Danisevičiūtė O., Woodhaven, N.Y., Dėdinienė V., Worcester, Mass., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Demikienė V., Toronto, Ont., Dovydaitienė O., Los Angeles, Calif., Drešerienė G., Gulfport, Fla., Dulskienė A., Palos Hts., Ill., Dunderienė V., Toronto, Ont., Elvikienė S., Hamilton, Ont., Gaidelienė G., Omaha, Nebr., Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Grigaitienė J., Mitcham, Australia.

Prašome

sumokėti

"MOTERS"

P R E N U M E R A T A

už 1978 metus!

* * *

UŽPRENUMERUOKITE

"MOTERĮ"

ŠVENČIŲ PROGA!

Administracija

lia, Grigaliūnienė S., Toronto, Ont., Grigeliene A., St. Leonard, Que., Gudinskienė E., Hamilton, Ont., Guobienė O., Toronto, Ont., Gylienė A., Olympia, Wash., Heningienė Z., Detroit, Mich., Jankauskienė S., Hamilton, Ont., Jankūnienė D., Ancaster, Ont., Jasienė P., New London, Conn., Jasionytė M., Toronto, Ont., Javienė E., Etobicoke, Ont., Jelionienė S., Chicago, Ill., Jucevičienė S., (2-jų metų), Weston, Ont., Juozapavičienė B., Chicago, Ill., Jūrienė J., Chicago, Ill., Juškienė L., Kenosha, Wisc., Kalasauskienė K., Winnipeg, Man., Kalandrienė V., Weston, Ont., Kalvaitienė O., Cleveland, Ohio, Kaminskienė K., Toronto, Ont., Kairienė L., Chicago, Ill., Karblane E., Cantenbury, Australia, Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Kiaulėnienė B., Detroit, Mich., Kindurienė O., Gulfport, Fla., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Kiškūnienė T., Toronto, Ont., Kizlauskienė O., Cicero, Ill., Kleivienė V., St. Petersburg, Fla., Korsakienė A., Miami Beach, Fla., Kriauciūnienė S., Highland, Ind., Krokytė JN., Clifton Hts., Pa., Kumpienė I., Bogota, Colombia, Kunnapuu L., Willowdale, Ont., Kuzmienė P., London, Ont., Laurinavičienė M., Hamilton, Ont., Lendraitienė M., S. Boston, Mass., Lesevičiūtė B., Chicago, Ill., Lozoraitienė V., Roma, Italy, Mališauskienė E., Dochester, Mass., Martinkienė B., S. Boston, Mass., Martišauskienė O., Brighton, Mich., Masaitienė E., Have de Grace, Md., Melienė M., Chicago, Ill., Meškauskienė E., Cioux City, Iowa, Meškauskienė E., Chicago, Ill., Mickevičienė P., Vienna, Ont., Milerienė K., Hamilton, Ont., Miliuskauskienė S., Chicago, Ill., Minkevičienė B., Chicago, Ill., Mogenienė M., Belleville, Ill., Morkūnienė I., Toronto, Ont., Motiejūnienė O., Los Angeles, Calif., Motušienė B., Cicero, Ill., Nagevičienė V., Willoughby, Ohio, Navickienė B., Lemont, Ill., Norvaišienė L., Feasterville, Pa., Pacevičienė S., Toronto, Ont., Padvelskienė A., Somerville, N. J., Paketurienė J., Rodney, Ont., Paltarokienė S., Cicero, Ill., Pareštienė B., Hamilton, Ont., Pauliukonienė E., Worcester, Mass., Petrusaitienė S., Racine, Wisc., Pliuškonienė K., Philadelphia, Pa., Povilaitienė A., Great Neck, N.Y., kun. Pragulbickas J., Elizabeth, N.J., Prinskienė V., Chicago, Ill., Rapšienė K., Chicago, Ill., Rastapkevičienė T., Dutton, Ont., Raudienė M., Chicago, Ill., Razutienė A., Chicago, Ill., Sakienė S., Mississauga, Ont., Saltmirienė D., Toronto, Ont., Senkuvienė A., Stilwater, Min., Serapinienė T., Chicago, Ill., Šetkuvienė M., St. Catharines, Ont., Šiliniene A., Centerville, Mass., Simukėnaitė B., Grand Rapids, Mich., Simulienė A., Juno Beach, Fla., Siurnienė O., Delhi, Ont., Stalioraitienė B., Toronto, Ont., Stanevičienė D., Creemore, Ont.,

Stankienė M. (2-jų metų), Durham, N.C., Staugaitienė A., St. Catharines, Ont., Stravinskienė B., Chicago, Ill., Strungienė M., Chicago, Ill., Stulginskienė L., Toronto, Ont., Sumantienė O., Los Angeles, Calif., Svetulevičienė O., Keswick, Ont., Šviežikienė E., Val Caron, Ont., Tamošiūnienė B., Chicago, Ill., Tonkūnienė A., Waterbury, Conn., Uksienė M., Pasadena, Calif., Urbonienė S., Detroit, Mich., Vadauskienė I., Toronto, Ont., Vaitiekūnienė B., Toronto, Ont., Vaitkevičienė V., Chicago, Ill., Valukienė S., New Haven, Conn., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Vedegienė T., Cleveland, Ohio, Vėgienė S., Hamilton, Ont., Vindasienė E., Delhi, Ont., Vyšniauskienė J., Calgary, Alta., Vyšniauskienė G., Toronto, Ont., Vytienė B., Tillsonburg, Ont., Žadeikienė V., Chicago, Ill., Zalagėnienė J., Chicago, Ill., Zander S., Dundas, Ont., Žilienė A., Toronto, Ont.

* * *

ŽURNALUI AUKOJO:

\$50 — KLK Moterų Dr-jos Lietuvos Kankinių par. skyrius, Mississauga, Ont., ir Prisikėlimo par skyrius, Toronto, Ont.

\$40 — Gylienė A., Olympia, Wash.

\$25 — "Giedros" Vyresniosios Višumenininkės, Chicago, Ill.

\$10 — Gečienė M., Toronto, Ont., Gečienė S., Toronto, Ont., Žitkuvienė A., Seattle, Wash.

\$5 — Arūnienė A., Toronto, Ont., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Gaide-lienė G., Omaha, Nebr., Motušienė B., Cicero, Ill.

\$4 — Adamonienė F., Omaha, Nebr., Dailidienė T., Earlwood, Australia.

\$3 — Batūrienė D., Toronto, Ont., Šomkaitė R., Berkeley Hts., N.J.

\$2 — Andriūšienė M., Chicago, Ill., Serapinienė T., Chicago, Ill., Campienė K., Waterbury, Conn., Gverzdienė M., St. Catharines, Ont., Prunskytė A., Chicago, Ill., Baskienė M., Worcester, Mass.

\$1 — Abraitienė V., Cleveland, Ohio, Dobienė A., Weston, Ont., Girdžiūnienė S., Union Pier, Mich., Kazakevičienė V., Los Angeles, Calif., Kėkštienė J., Chicago, Ill., Krašauskas S., Toronto, Ont., Meiluvienė G., Chicago, Ill., Rutkauskienė J., Warren, Mich., Sadauskienė K., Cleveland, Ohio, Salučkienė M., Rockford, Ill., Saulienė M., Gary, Ind., Šimėnienė A., Dorchester, Mass., Sušinskienė I., Cleveland, Ohio, Urnevičienė A., Adelaide, Australia, Vekterienė A., Toronto, Ont., Venclovienė J., Ashfield, Australia, Vilimienė A., Toronto, Ont.

PASAULIO LIETUVIŲ DIENŲ

RENGINIŲ TVARKA

Kaip jau skelbta, PLD sudaro trys renginiai: Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas, V-ji Kanados ir JAV Lietuvių Dainų Šventė ir Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynės.

Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynės pradedamos pirmadienį, birželio 26 d., oficialioji atidarymo programa įvyks birželio 28 d. Etobicoke Olympium.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas prasidės liepos 1 d. Royal York viešbutyje (100 Front St. West).

Didysis Susipažinimo Vakar su šokiais įvyks irgi Royal York viešbutyje, Convention Floor, liepos 1 d., šeštadienį, 8 val. v. Įėjimas \$8.00 asmeniui.

Liepos 2 d., sekmadienį, pamaldos katalikams ir evangelikams įvyks 11 val. ryto. Vieta ir tvarka bus paskelbta vėliau.

Liepos 2 d., sekmadienį, 3 val. po pietų įvyks V-ji Kanados ir JAV Lietuvių Dainų Šventė Maple Leaf Gardens (60 Carlton St.). Bilietai kainos į Dainų Šventę: \$6.00, \$8.00 ir \$10.00.

Ketvirtadienį, birželio 29 d. vakare, Toronto Lietuvių Namuose numatomas literatūros ir muzikos vakaras, ir atidaroma meno paroda, kuri tęsis iki liepos 4 d.

Taip pat ketvirtadienį po pietų Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga organizuoja Ontario ežere ekskursiją laivu.

Norintieji ekskursijoje dalyvauti registruojasi pas vadovę D. Juozapavičiūtę, tel. 767-5637.

Norintieji rezervuoti viešbučiuose kambarius kreipiasi į Vl. Dauginį, 1613 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6, Canada. Tel. 1-416-533-1121. Rezervacijos bus priimamos iki birželio 1 d. sekančiuose viešbučiuose: Royal York, Hotel Toronto, Sheraton Hotel, Westbury ir Lord Simcoe. Pasaulio Lietuvių Dienos angliškai vadinasi Lithuanian World Festival, todėl su angliška publika visada tą vardą naudoti.

Artimiausiu laiku Čikagoje pradės veikti PLD informacijos centras. Ten bus galima ir viešbučių rezervacijas padaryti. Ruošiamas PLD vadovas, kur tilps visų trijų renginių programos. Taip pat spaudoje pasirodys tikslus žemėlapis, kaip Torontan atvykti. Tat visi ruoškimės į PLD.

PLD informacija

* * *